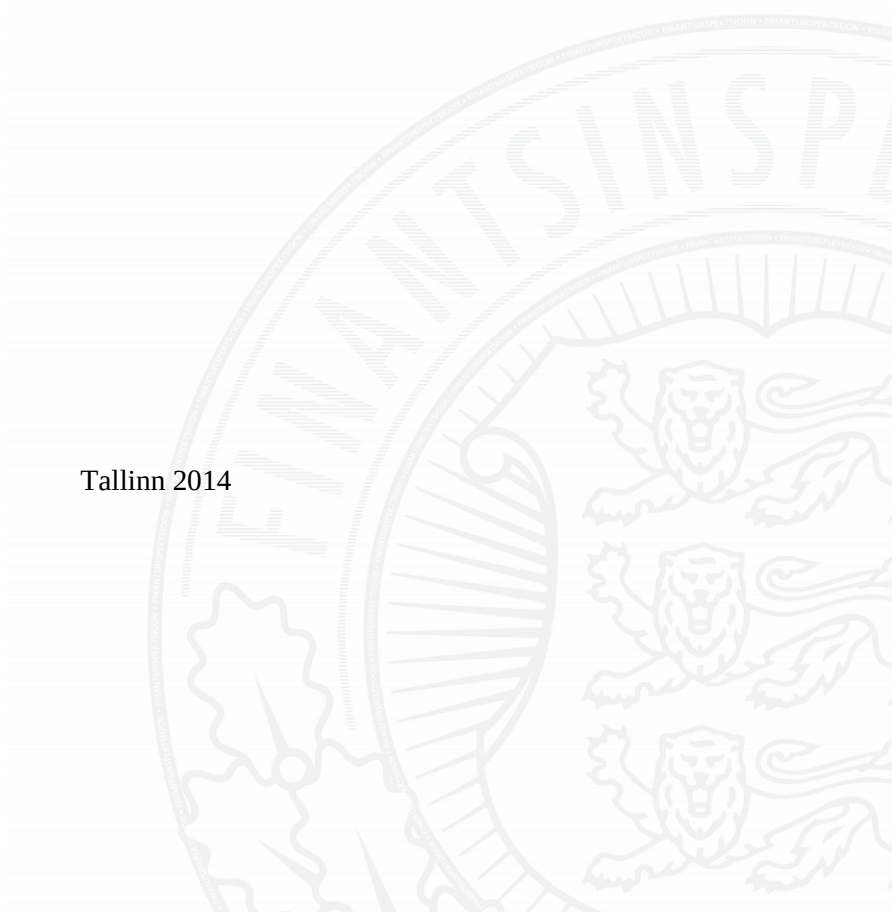

FINANTSINSPEKTSIOONI 2013. AASTA AASTAARUANNE

Tallinn 2014

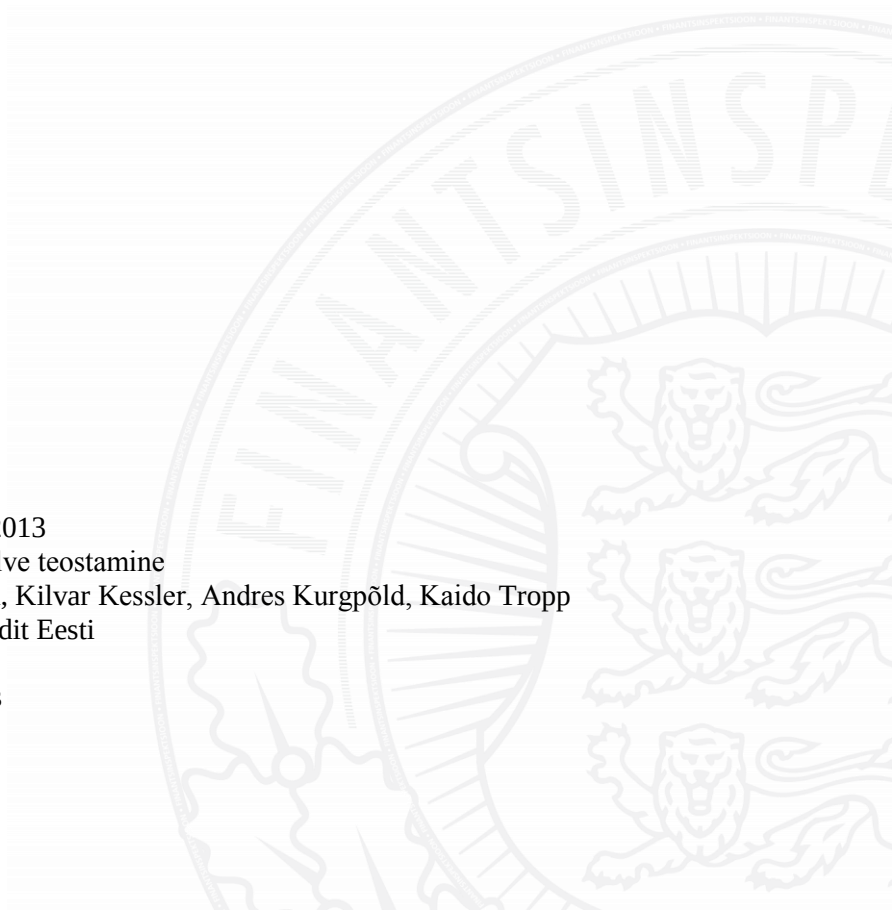

Finantsinspektsioon
Sakala 4
15030 TALLINN

Telefon: + 372 668 0500
Faks: + 372 668 0501
E-post: info@fi.ee
Koduleht: www.fi.ee

Majandusaasta algus: 1. jaanuar 2013
Majandusaasta lõpp: 31. detsember 2013
Põhitegevusala: Finantsjärelevalve teostamine
Juhatuse aastal 2013: Raul Malmstein, Kilvar Kessler, Andres Kurgpõld, Kaido Tropp
Audiitorkontroll: AS Deloitte Audit Eesti

Aastaruande toimetaja: Malle Aleksius

SISUKORD

Finantsinspeksiooni 2013. aasta aastaaruanne

1. Juhatuse pöördumine

2. Finantsinspeksiooni juhatuse kinnitus

3. Finantsinspeksiooni tegevusaruanne

3.1. Finantsinspeksiooni lühitutvustus

3.2. Juhtimine ja organisatsioon

3.2.1. Nõukogu tegevus

3.2.2. Juhatuse tegevus

3.2.3. Organisatsiooni areng, personalipoliitika ja koolitus

3.2.4. Siseaudiitori kokkuvõte

3.3. Järelevalvetgevus

3.3.1. Tegevuslubade väljastamine, investeerimis- ja pensionifondide ning emitentide prospektide registreerimine

3.3.2. Turuosaliste riskianalüüs ja tegevuse monitooring

3.3.3. Turuosaliste kohapealne kontroll

3.3.4. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine

3.4. Finantsteenuste läbipaistvus ja tarbijaharidus

3.4.1. Finantsinspeksiooni tegevus tarbijate harimisel

3.4.2. Finantsinspeksioonile esitatud finantsasutuste klientide kaebused

3.5. Tegevus õiguskeskkonna kujundamisel

3.5.1. Õigusloome

3.5.2. Euroopa Liidu ühtse järelevalvemehhanismi loomine

3.5.3. Euroopa Liidu ühtne kriisilahendusmehhanism

3.5.4. Aruandluse areng

3.5.5. Finantsinspeksiooni juhendid

3.6. Siseriiklik ja rahvusvaheline koostöö

3.6.1. Siseriiklik koostöö

3.6.2. Osalemine Euroopa finantsjärelevalveasutuste töös

3.6.3. Koostöö Euroopa Keskpanega

3.6.4. Rahvusvaheline koostöö rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alal

3.6.5. Koostöö välisriikide järelevalvetega

3.6.6. Koostöö Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogus

3.6.7. Koostöö ülemaailmsetes organisatsioonides

3.6.8. Rahvusvahelised missioonid ja külaskäigud

4. Finantsinspeksiooni 2013. aasta tulude-kulude aastaaruanne

Tulude-kulude aastaaruanne

Bilanss

Selgitused 2013. aasta bilansi juurde

5. Sõltumatu audiitori aruanne

1. Juhatuse pöördumine

Hea lugeja!

Kõrgeimat riigivõimu teostab rahvas hääleõiguslike kodanike kaudu. Igal täisealisel ja otsustusvõimelisel kodanikul on üks hääл sõltumata sellest, kui palju on tal pangakontol säästusid või pensionisambasse kogutud raha. Stabiilsel finantsturul võivad kõik inimesed kindlad olla, et nende raha on pangas hästi hoitud, et kindlustatud riskid saavad hüvitatud ja maksed toimivad ootuspäraselt.

Eesti finantssektor on endiselt panganduskeskne, olulises osas välisomanikele kuuluv ja suure kontsentratsiooniga. Skandinaavia riikide majanduskeskkonna halvenemine mõjutab otseselt Eesti suurpanku. Eesti väiksemad pangad otsivad aktiivselt piiriülese laienemise võimalusi. Kindlustustegevus on integreerunud Baltikumi tasemel. Näiteks Eesti tegevusloa alusel tegutsevad kahjukindlustusandjad koguvad Lätist ja Leedust ligi poole kõikidest kindlustusmaksetest ja elukindlustusandjad üle poole maksetest. Mõistlikule tegutsemisele suunav finantsjärelevalve saab sügavat integratsiooni ja väliskeskkonnast tulenevaid riske, samuti kiire laienemisega kaasnevaid riske tasandada.

Eestis ei ole viimastel aastatel ükski reguleeritud oluline finantsvahendaja läinud pankrotti. Meie inimesed ei ole pidanud oma rahaga tõttama panku päästma. See kõik tõendab selge õigusliku raamistiku vajadust ja räägib tõhusa järelevalve olemasolust. Demokraatlik ühiskond on seda tugevam, mida tugevamad on tema institutsioonid.

2013. aasta märksõnadeks finantsjärelevalves olid euroala ühtse pangajärelevalve mehhanismi SSM asutamine, uute fundamentaalsete reeglite kehtestamine panganduses ja kindlustuses ning finantsturu tõhusa karistusraamistiku vajalikkuse teadvustumine.

SSM on Euroopa Keskpanga poolt juhitud ning korraldatav pankade kapitalijärelevalve süsteem. Selle otsustusmehhanism ja teatud funktsioonid on tsentraliseeritud Frankfurti, kuid suurem osa tööd jääb siin tulevikus kohapealsete järelevalveasutuste teha. SSM-i mõju euroala pangandusele on oodatult positiivne, kuna muudab ühetaolisemaks liikmesriikide järelevalveasutuste tegevuse ja eelduslikult tõstab järelevalve kvaliteeti. Finantsinspektsioon on andnud SSM-i väljatöötamise ja rakendamisse märkimisväärse panuse ning teeb seda jätkuvalt.

Uued põhireeglid Euroopa panganduses ja kindlustuses tähendavad pangateenuste ja kindlustuse tarbijate paremat kaitset. Kuid just väiksematele finantsasutustele on tunda regulatsiooni kulu, mis võib küsitavaks muuta nende tegevuse jätkusuutlikkuse. Finantsinspeksioon on seisnud ja seisab siin just mikro- ja väikeettevõtjatest finantsvahendajatele asjakohaste erandite tegemise eest.

Tõhus karistusraamistik tähendab rikkujale heidutavaid karistusi, mida rakendatakse kiirusega, kus rikkuja tunneb selget seost teo ja järgnenud karistuse vahel. Rikkumiste vähenemine muudab finantsturu ausamaks ja läbipaistvamaks. 2013. aastal toimunud karistusõiguse ülevaatamise käigus joonistus välja vajadus sügavamalt käsitleda finantsturu osa, kuna tavapärane lähenemine ei pruugi siin anda soovitud tagajärgi. Finantsinspeksioon aitab teistel riigiasutustel analüüsida, missugune peaks finantsturule sobiv karistusraamistik olema.

Finantsteenuste järelevalves olid 2013. aastal prioriteediks huvide konfliktide juhtimise ja turu usaldusväärsusega seotud küsimused. Finantsteenuse osutaja kohane vastutus ning lojaalsus oma kliendi suhtes on üheks mõõdupuuks, kas teenuse osutaja sobib reguleeritud finantsturule. Eesti finantsturg on avatud finantsteenuste osutajate konkurentsile ja seda toetav. Konkurentsieelise saavutamine ei saa aga tuleneda näiteks madalamast latist rahapesu tõkestamise meetmete kohaldamisel.

Lähituleviku aktuaalsed teemad on Finantsinspeksiooni jaoks pankade saneerimise raamistiku kehtestamine, SSM-i rakendamine, finantsturul järjest suuremat osakaalu omavate II samba pensionifondide tugevam järelevalve ning suurem rõhk finantsteenuste järelevalvel. Nendel teemadel anname lugejale täpsemalt aru eelduslikult juba järgmises aastaaruandes.

Madalate intresside keskkond on soodustanud laenuvõtmist. Majanduse kasvades ning olukorra paranedes intressimäär tõuseb. Meie analüüsid näitavad paraku, et Eesti inimesed on intressitõusu suhtes tundlikud, kuivõrd intressitõus tähendab suuremaid laenu tagasimakseid. See võib hakata pitsitama pereelarvet. Inimesed peavad juba enne laenuotsuse tegemist arvestama, et madalad intressid ei kesta igavesti. Igaühel on mõistlik jätkuvalt kriitiliselt hinnata oma vajadusi, milleks laenu võetakse, samuti hinnata oma võimalusi praegu ja tulevikus, keskkonda milles tegutsetakse ja kuidas tegutsetakse.

Kriisi õppetunnid on finantssektori muutnud kohati ettevaatlikuks. Tagasihoidlikku, vastutustundlikku joont tuleb tervitada, sealhulgas finantstoodete reklaamimisel ja müümisel ning hinnakujunduses. Väga turvalised pangad toovad meelerahu, kuid samas ei peaks unustama, et finantsvahendajate peamine ülesanne, *raison d'être* on majanduse rahastamine, riskide võtmine ja ülekandmine.

Head lugemist!

Finantsinspektsiooni juhatus

Kilvar Kessler

Andres Kurgpõld

Andre Nõmm

2. Finantsinspektsiooni juhatuse kinnitus

Tallinnas, 11. märtsil 2014. aastal

Käesoleva aastaaruande koostas Finantsinspektsiooni juhatus ja see on esitatud kinnitamiseks Finantsinspektsiooni nõukogule. Aastaaruanne esitatakse Riigikogule.

Käesolev aastaaruanne sisaldab Finantsinspektsiooni:

- Tegevusaruannet lk 8;
- Tulude - kulude aastaaruannet lk 60;
- Bilanssi lk 67;
- Audiitori aruannet lk 69.

Finantsinspektsiooni juhatus kinnitab, et Finantsinspektsiooni tulude-kulude aastaaruanne on vastavuses Finantsinspektsiooni seadusega ja rakendatud arvestuspõhimõtetega.

Kilvar Kessler

Andres Kurgpõld

Andre Nõmm

3. Finantsinspektsiooni tegevusaruanne

3.1. Finantsinspektsiooni lühitutvustus

Finantsinspektsioon on autonoomse pädevuse ja eelarvega finantsjärelevalve asutus, mis tegutseb järelevalve teostamisel Eesti riigi nimel ja on oma tegevuses ja otsustes sõltumatu.

Tegevuse eesmärgiks on aidata kaasa finantsteenuseid pakkuvate ettevõtete stabiilsuse ja teenuste kvaliteedi tagamisele ning seeläbi toetada Eesti rahasüsteemi usaldusväärsust. Järelevalve põhiline eesmärk on tagada, et finantsasutused suudavad kliendi ees võetud kohustused tulevikus täita - maksta välja hoiused, kindlustuskahjud või kogutud pensioni jmt. Samuti on Finantsinspektsiooni oluliseks ülesandeks suurendada Eesti finantssektori läbipaistvust ning efektiivsust, vähendada finantssüsteemi riske ning aidata kaasa finantssektori kuritegelikel eesmärkidel ärakasutamise tõkestamisele.

Finantsinspektsioon teostab riiklikku järelevalvet Finantsinspektsioonilt tegevusloa saanud krediitiasutuste, kindlustusandjate, kindlustusvahendajate, investeerimisühingute, fondivalitsejate, investeerimis- ja pensionifondide, makseasutuste, e-raha asutuste ja väärtpaberituru üle. Eestis tegutsevate krediitiasutuste, kindlustusandjate ja investeerimisühingute filiaalide osas teostab esmast järelevalvet krediitiasutuse, kindlustusandja või investeerimisühingu koduriigi järelevalveasutus.

Finantsinspektsiooni tegevust kavandab ja juhtimist kontrollib Finantsinspektsiooni nõukogu. Nõukogu koosneb kuuest liikmest, rahandusminister on nõukogu esimees. Finantsinspektsiooni igapäevast tööd juhib alates 1. jaanuarist 2014 kolmeliikmeline juhatus, mis kollektiivse juhtimisorganina langetab otsuseid häälteenamuse alusel. Juhatus tegevust juhib juhatus esimees. Igal juhatus liikmel on oma vastutusvaldkonnad ning talle alluvad vahetult vastavasse vastutusalasse kuuluvad struktuuriüksused ja/või ametikohad.

Finantsinspektsiooni järelevalvealane tegevus jaguneb turu- ja teenusejärelevalve ning kapitalijärelevalve alasteks tegevusteks. Kapitalijärelevalve alase töö fookuses on finantsasutuste riskide ja tegevuse jätkusuutlikkuse analüüs, turu- ja teenusejärelevalve eesmärgiks on finantsteenuste läbipaistvuse, usaldusväärsuse ja efektiivsuse tagamine.

3.2. Juhtimine ja organisatsioon

3.2.1. Nõukogu tegevus

Nõukogu koosseis

Finantsinspektsiooni nõukogusse kuulusid seisuga 31. detsember 2013:

Esimees:

- Jürgen Ligi, rahandusminister

Liikmed:

- Ardo Hansson, Eesti Panga president
- Aivo Adamson, Maanteeameti peadirektor
- Madis Müller, Eesti Panga asepresident
- Valdo Randpere, Riigikogu liige
- Veiko Tali, Rahandusministeeriumi kantsler

Nõukogu otsused

2013. aastal toimus seitse nõukogu koosolekut.

Nõukogu kinnitas 2012. aasta aastaaruande ja arvas 2012. aasta aruandeaasta tulemi summas 546 000 eurot Finantsinspektsiooni reservi.

Nõukogu poolt kinnitati Finantsinspektsiooni 2014. aasta eelarve summas 7 751 000 eurot ning tehti ettepanek rahandusministrile finantsasutuste 2014. aasta järelevalvetasu mahuosa määrade kinnitamiseks.

2013. aasta 26. septembril kinnitas nõukogu 2014. aasta jaanuaris ametisse asunud Finantsinspektsiooni juhatuse uue koosseisu. Juhatuse liikmeteks nimetati Kilvar Kessler, Andres Kurgpõld ja Andre Nõmm. Juhatuse esimeheks valiti Kilvar Kessler.

3.2.2. Juhatuse tegevus

Juhatuse koosseis

Finantsinspektsiooni juhatusse kuulusid seisuga 31. detsember 2013:

Esimees:

- Raul Malmstein

Liikmed:

- Kilvar Kessler
- Andres Kurgpõld
- Kaido Tropp

Juhatuse otsused

2013. aastal toimus 52 juhatusse koosolekut, kus tehti 62 haldusotsust, sealhulgas seitse ettekirjutust ning kaks rahatrahvi määramise otsust. Ühel korral tehti otsus järelvalvesubjekti suhtes sunniraha kohaldamiseks. Tegevusluba või täiendav tegevusluba anti kolmele finantsasutusele.

Lisaks tavapärasele krediiciasutuste riskipõhisele järelvalvele - läbiviidud tugevusanalüüsides ning järelvalvelise hinnangu Pillar 2 raames kehtestatud täiendavatele kapitalipuhvritele - oli 2013. aastal kapitalijärelvalve valdkonnas juhatusse fookuses 2014. aasta novembris käivituva Euroopa Liidu ühtse pangajärelvalve mehhanismi rakendamiseks vajalike ettevalmistuste tegemine.

Kindlustussektoris olid juhatusse tähelepanu all erinevate riskide mõjuanalüüsid, muuhulgas hinnati seda, kuidas pikaajalised kohustused mõjutavad kindlustusandjate tehnilisi eraldisi ja kapitalinõudeid. Elukindlustusandjate puhul hinnati, kuidas kajastavad nad elu- ja kahjukindlustuse uue kapitaliregulatsiooni Solventsus II põhimõtetele üleminekut silmas pidades oma kohustusi ja riske.

Finantsteenuste alases järelvalves keskenduti investeerimis- ja pensionifondide investeerimispiirangute täitmise ja pensionifondivalitsejate riskijuhtimise nõuetele vastavuse kontrollimisele. Kõrgendatud tähelepanuga kontrolliti krediiciasutuste ja makseasutuste poolt rahapesu tõkestamise alaste reeglite täitmist.

Väärtpaberituru valdkonnas kontrolliti emitendi juhtide poolt emitendi väärtpaberitega tehtud tehinguid ning täiendavalt ka seda, kuidas emitendid kajastavad oma seisundit finantsaruannetes. Samuti keskenduti jätkuvalt võimalike turukuritarvituste ennetamisega seotud tegevustele.

Juhatuse liikmete vastutusvaldkonnad aastal 2013

- Juhatuse esimees Raul Malmstein vastutas Finantsinspektsiooni strateegia väljatöötamise, üldjuhtimise ja juhatuse töö korraldamise, kogu järelevalvetevgevuse koordineerimise ja tõhusa toimimise, siseriikliku ja väliskoostöö koordineerimise, avaliku suhtluse, siseauditi korraldamise, töötajate koolituse korralduse, sisekommunikatsiooni ning finantskirjaoskuse edendamise eest.
- Juhatuse liige Kilvar Kessler vastutas väärtpaberituru järelevalve ja õigusosakonna töö eest, sealhulgas järelevalveliste õigusküsimuste koordineerimise ja vajadusel ettevalmistamise, finantssektori regulatiivse keskkonna arengu ja finants- ning järelevalvepoliitiliste seisukohtade väljatöötamise eest oma vastutusvaldkonnas või koostöös teise juhatuse liikmega ja rahvusvahelise koostöö eest oma vastutusvaldkondades.
- Juhatuse liige Andres Kurgpõld vastutas kapitalijärelevalve valdkonna toimimise ja arengu eest, sealhulgas krediitiasutuste, kindlustusandjate, investeerimisühingute ning teiste Finantsinspektsiooni järelevalve alla kuuluvate finantsasutuste kapitalijärelevalve eest rõhuasetusega järelevalvesubjektide riskide analüüsil, maksevõimelisusel, talitluspidevusel, usaldatavusnõuete täitmisel ja muudel kapitalijärelevalvelistel aspektidel. Samuti finantsasutuste turule sisenemise ja turult väljumise protsessi korralduse, sh tegevuslubade väljastamise eest. Tema vastutusvaldkond hõlmas ka regulaarse aruandluse kogumist ning rahvusvahelise koostööd eelnimetatud valdkondades.
- Juhatuse liige Kaido Tropp vastutas finantsteenuste järelevalve ja Finantsinspektsiooni tugiteenuste toimimise ning arengu eest, sealhulgas finantsteenuste turustamise ning teenuste kvaliteedi järelevalve ja järelevalvepoliitiliste seisukohtade väljatöötamise eest, samuti piiriüleste teenuste teavituse korralduse, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise valdkonna, Finantsinspektsiooni eelarveprotsessi korralduse, organisatsiooni tugiteenuste toimimise ja arengu, infotehnoloogia protseduuride väljatöötamise ja rakendamise ning rahvusvahelise koostöö eest oma vastutusvaldkondades.

3.2.3. Organisatsiooni areng, personalipoliitika ja koolitus

Finantsinspektsiooni personalipoliitika nurgakiviks on kõrge järelevalvelise standardi tagamine läbi kompetentsete ja motiveeritud töötajate, nende arendamine ja koolitamine. Sellest tulenevalt on välja töötatud Finantsinspektsiooni motivatsioonisüsteem, värbamis-, koolitus- ja arenduspoliitika.

Töötajaskonna keskse osa moodustavad juristid, finantsanalüütikud ja riskijuhid. Kõik Finantsinspektsiooni töötajad omavad kõrgharidust.

Seisuga 31. detsember 2013 oli Finantsinspektsioonis moodustatud 80 ametikohast täidetud 73 ametikohta. Nelja töötajaga olid töösuhted nende lapsehoolduspuhkusel viibimise ajaks ajutiselt peatatud. Finantsinspektsioonis töötas aasta lõpu seisuga 44 naist ja 29 meest. 2013. aastal asus Finantsinspektsiooni tööle kaks uut töötajat ja lahkus neli töötajat.

Finantsinspektsiooni töötajate keskmine vanus oli 2013. aasta lõpu seisuga 41 aastat. Aasta lõpu seisuga õppis viis Finantsinspektsiooni töötajat magistriõppes ja kaks doktoriõppes.

Finantsinspektsioon hindab oma töötajaid, pakkudes mõistlikku kompensatsioonipaketti, tunnustades parimaid ja investeerides töötajate koolitusse ning erialasesse arengusse.

Töötajate koolitus

Finantsinspektsioon peab väga oluliseks töötajate järjepidevat ja sihipärast koolitamist ning arendamist selleks, et tagada finantsjärelevalve kõrge kvaliteet. Koolituste planeerimisel lähtutakse organisatsiooni strateegilistest eesmärkidest ja iga töötaja personaalsest arenguvajadusest.

Finantsinspektsiooni töötajad osalesid 2013. aastal nii Eestisisestel kui rahvusvahelistel järelevalvespetsiifilistel koolitustel. Toimus ka erialaseid asutusesiseseid koolitusi. 2013. aastal moodustas keskmine väliskoolituse kulu 997 eurot ja riigisisese koolituse kulu 236 eurot töötaja kohta. Aastal 2012 oli keskmine väliskoolituse kulu 1090 eurot ja sisekoolituse kulu 227 eurot töötaja kohta. Peamisteks valdkondadeks, kus töötajad end koolitasid, olid kapitaliregulatsiooni alased pangandus- ja kindlustussektori koolitused, pensionifondide ja väärtpaberituru arengutega seotud koolitused ning juriidilise kompetentsi arendamine. Jätakuvalt toetatakse ka töötajate keeleõpet.

3.2.4. Siseaudiitori kokkuvõte

Finantsinspeksiooni siseaudiitori ametikoht on loodud Finantsinspeksiooni seaduse alusel. Siseaudiitori missioon on aidata juhatusel saavutada organisatsiooni eesmäärke parimal võimalikul moel ja mõistlike kuludega. Siseaudiitor allub ja annab aru juhatusle, kes suunab siseaudiitori tegevust, kinnitades siseaudiitori strateegilise plaani neljaks aastaks ja täpsemad tööplaanid kvartalite kaupa. Siseaudiitor annab kaks korda aastas ülevaate oma tegevusest ja auditite tulemustest nõukogule. Siseaudiitor juhindus oma tegevust kavandades ja läbi viies *The Institute of Internal Auditors* siseaudiitorite eetikakoodeksi põhimõtetest, kuid siseauditi rahvusvaheliste standardite põhimõtteid järgis niivõrd, kuivõrd neid on võimalik ja mõistlik järgida väikeses organisatsioonis.

Siseaudiitor sai täita oma ametiülesandeid 2013. aastal sõltumatuna ja objektiivselt. Siseaudiitori peamistes ülesannetes ja töökorralduses olulisi muudatusi ei toimunud.

Siseaudiitori siseauditi ala tegevust suunas peamiselt strateegiline plaan aastateks 2011–2015. Siseaudiitor auditeeris 2013. aastal kahte põhivaldkonda: Finantsinspeksiooni põhitegevust ehk tegevust finantsjärelevalve korraldamisel ning organisatsiooni siseelu ja töökorraldust. Finantsjärelevalve valdkonna olulisemate auditite käigus hinnati järelevalvelise aruandluse kehtestamise ja kogumise otstarbekust; järelevalvelise hinnangu protsessi SREP (*Supervisory Review and Evaluation Process*); järelevalvelist tegevust krediitdiasutuse IT-intsidentide puhul; krediitdiasutuste auditikomiteede järelevalve korraldust; fondivalitseja kohapealse kontrolli protsessi; riskipõhise järelevalvemudeli täiustamise protsessi vahetulemusi; piiriülese ametialase koostöö toimimist; Finantsinspeksiooni poolt finantskirjaoskuse parandamise alal tehtava töö otstarbekust ja vahetulemusi ning valmisolekut uue kapitaliadekvaatsuse raamistiku Basel III rakendamiseks. Siseaudiitor hindas Finantsinspeksiooni siseelu ja töökorralduse ala olulisemate auditite käigus ka inspeksiooni koolituspoliitikat ja koolitussüsteemi, lähetuste ja lähetuskulude õiguspärasust ning otstarbekust, samuti ametialaste pangakaartide kasutamise õiguspärasust.

Siseaudiitori hinnangul oli nõukogu ja juhatuse otsuste täitmise distsipliin hea ning Finantsinspeksiooni juhtimis- ja kontrollisüsteem toimis olulises ulatuses põhjendatud ootuste kohaselt.

Siseaudiitori hinnangul suhtusid Finantsinspeksiooni töötajad huvide konflikti ennetamisse küllaldase vastutustundega ja huvide konflikti ennetamise meetmed toimisid seaduses sätestatud nõuete kohaselt.

Erakorraliselt täitis siseaudiitor Finantsinspeksiooni juhatuse ja Tagatisfondi nõukogu vahelise ametiabi kokkuleppe alusel ajavahemikus 1. jaanuarist 2013 - 31. märtsini 2013 Tagatisfondis välise

eksperdi ülesandeid eesmärgiga toetada Tagatisfondi valmisoleku tugevdamist võimaliku finantskriisi olukorraks.

Siseaudiitor viis ka Gruusia avaliku sektori finantsjuhtimise reformi toetusprogrammi raames Gruusia rahandusministeeriumis läbi õppetsükli avaliku sektori kontrollisüsteemide, riskijuhtimise ja siseauditi teemadel.

3.3. Järelevalvetegevus

3.3.1. Tegevuslubade väljastamine, investeerimis- ja pensionifondide ning emitentide prospektide registreerimine

Tegevuslubade väljastamine ning kehtetuks tunnistamine

Finantsinspeksioon andis 2013. aastal tegevusloa kolmele äriühingule ning turult lahkus kaks finantsteenuste osutajat.

2013. aastal väljastas Finantsinspeksioon makseasutuse tegevusloa GFC Good Finance Company AS-ile. Tegevusluba võimaldab äriühingul osutada alljärgnevat makseteenuseid: sissemaksed maksekontole ja maksekontolt sularaha väljavõtmine, maksetehingute täitmine, sealhulgas raha ülekandmine makseteenuse pakkuja juures avatud maksekontole ja maksetehingu täitmine, kui raha on makseasutuse kliendile antud laenuna, ning rahasiirde teenus.

Finantsinspeksioon väljastas loa makseasutuste ja e-raha asutuste seaduses sätestatud erandi kasutamiseks Maksekeskus AS-ile. Makseasutuste ja e-raha asutuste seaduses sätestatud erandi luba võimaldab Maksekeskus AS-il osutada raha siirdamise teenust mahupiiranguga. Erandi loa väljastamise eelduseks on, et äriühingu kaheteistkümne kuu maksetehingute keskmine kogusumma ei ületa ühte miljonit eurot kuus.

AS-ile Birdeye Capital andis Finantsinspeksioon fondivalitseja tegevusloa investeerimisfondide valitsemiseks. Tegevusluba väljastati piiranguga, et AS-il Birdeye Capital ei ole õigust valitseda eurofonde investeerimisfondide seaduse tähenduses.

Seoses oluliste puudustega esitatud materjalides tagastas Finantsinspeksioon tegevusloa taotluse kahele makseasutusele ja kahele investeerimisühingule. Neli tegevusloa taotlust võeti oluliste puuduste

ilmnemisel taotlejate poolt ise tagasi. Ühtegi keelduvat otsust tegevusloa väljastamiseks Finantsinspeksioon 2013. aastal ei teinud.

Tegevuslubade väljastamine 2013. aastal:
tabel 1:

Valdkond	Teenusepakkuja	Märkused
Fondivalitseja	AS Birdeye Capital	
Makseasutus	GFC Good Finance Company AS	
Makseasutus	Maksekeskus AS	erandi luba

Finantsinspeksioon tunnistas 2013. aastal täies ulatuses kehtetuks AS-ile Trigon Wealth Management väljastatud investeerimisühingu tegevusloa. Tegevusluba tunnistati kehtetuks investeerimisühingu avalduse alusel seoses AS Trigon Capital konsolideerimisgrupi tegevuse reorganiseerimisega.

Riskikapitalifondi valitseja AS GA Fund Management (endise nimega AS Gild Fund Management) ei oma seoses pankroti väljakuulutamisega alates 2013. aasta maist enam õigust fondivalitsejana tegutsemiseks. Kehtetud on nii AS-le GA Fund Management Finantsinspeksiooni poolt 7. novembril 2007 väljastatud riskikapitalifondide fondivalitseja tegevusluba kui ka 10. septembril 2008 väljastatud täiendav tegevusluba investeerimisnõustamisega tegelemiseks.

AS GA Fund Management rikkus kehtestatud omavahendite normatiivi ning jättis täitmata Finantsinspeksiooni ettekirjutuse omavahendite minimaalsuuruse nõude kui fondivalitsejale investeerimisfondide seaduse kohaselt sätestatud usaldatavusnormatiivi seadusega kooskõlla viimiseks.

Nõutava tegevusloata finantsteenuste pakkumine

2013. aasta jooksul avaldati Finantsinspeksiooni kodulehel www.fi.ee 301 hoiatusteadet võimaliku ebaseadusliku investeerimisteenuse osutaja kohta Euroopa Liidus.

Finantsinspeksioon pööras 2013. aastal kõrgendatud tähelepanu nende võimalike ebaseaduslike investeerimisteenuse osutajate väljaselgitamisele, kes tegelevad valuutapaaridel kauplemisega. Finantsinspeksioon avaldas seisukoha, et kauplemisteenuse osutamine tuletisväärtpaberitega on investeerimisteenuse tegevusluba nõudev tegevus.

Investeerimis- ja pensionifondide registreerimine

2013. aastal registreeris Finantsinspeksioon kahe uue investeerimisfondi – Trigon Ida-EL Põllumaa Fond ja Birdeye Timber Fund tingimused. Uusi vabatahtlikke ega kohustuslikke pensionifonde 2013. aastal ei loodud.

2013. aastal registreeriti 7 investeerimisfondi tingimuste muudatused. Tingimuste muudatuste käigus kontrollib Finantsinspeksioon tingimuste sätete kooskõla õigusaktidega.

2013. aastal andis Finantsinspeksioon likvideerimisload neljale fondile: SEB Geneerilise Farmaatsia Fond, Eastern Europe Real Estate Investment Fund, Riskikapitalifond GILD Arbitrage ja Trigon Ukrainian Property Kinnisvarafond I.

Filiaalide asutamisevabaduse load

2013. aastal asutas Euroopa Liidu liikmesriigi finantsasutus Eestis järgmise filiaali:
tabel 2:

Teenusepakkuja	Valdkond
Fundior Finanssipalvelut Oy Eesti filiaal	kindlustusmaakler

Euroopa Liidu liikmesriikide finantsasutuste filiaalide järelevalvekorraldus põhineb vastastikuse usalduse põhimõttel. Filiaali järelevalve eest vastutab päritoluriigi järelevalveasutus. Filiaalile ei rakendu Eesti seadusandlusest tulenevad nõuded kapitaliga seotud normatiividele. Finantsinspeksioon kogub sellele vaatamata paljudelt väliskrediitiasutuste filiaalidelt järelevalvelist aruandlust muuhulgas eesmärgiga analüüsida, kuidas filiaalide tegevus võib mõjutada Eestis väljastatud tegevusloa alusel tegutsevaid turuosalisi.

Olulise osaluse menetlused

Isikud, kes soovivad omandada olulist osalust Eestis tegevusloa alusel tegutsevas finantsasutuses, peavad vastama seadustega kehtestatud usaldusvääruse kriteeriumitele. Olulisemateks nõueteks on isiku laitmatu ärialane reputatsioon, läbipaistvad ärisidemed ja võime tagada ettevõtte usaldusväärne juhtimine. Finantsinspeksioonil on õigus keelata olulise osaluse omandamine kui isik Finantsinspeksiooni hinnangul nimetatud nõuetele ei vasta.

2013. aasta jooksul viis Finantsinspeksioon läbi olulise osaluse menetlused kahe järelevalvesubjekti suhtes, kes mõlemad said loa olulise osaluse omandamiseks. AS-ile Trigon Capital andis Finantsinspeksioon loa otsese üle 50%-lise ja kontrolliva olulise osaluse omandamiseks fondivalitsejas AS Trigon Funds. Tegemist oli AS Trigon Capital konsolideerimisgrupi reorganiseerimisega – AS Trigon Capital omas varem kaudset kontrollivat olulist osalust AS-is Trigon Funds. Samuti andis Finantsinspeksioon loa Arendusmaa OÜ- le üle 20%-lise olulise osaluse omandamiseks fondivalitsejas EfTEN Capital AS.

Oluliste osaluste omandamine 2013. aastal:
tabel 3:

Valdkond	Järelevalvesubjekt	Osaluse omandamist või suurendamist taotlenud isik	Märkused
Fondivalitseja	AS Trigon Funds	AS Trigon Capital	Luba otsese üle 50%-lise ja kontrolliva olulise osaluse omandamiseks
Fondivalitseja	EfTEN Capital AS	Arendusmaa OÜ	Luba olulise osaluse omandamiseks

Piiriülene finantsteenuste pakkumine

Teistes Euroopa Liidu liikmesriikides tegevusluba omavad finantsasutused ei pea Eestis finantsteenuste pakkumiseks Finantsinspeksioonilt tegevusluba taotlema. Piiriülese teenuse osutamist võib alustada peale seda, kui välisriigi järelevalveasutus on teavitanud Finantsinspeksiooni finantsasutuse soovist pakkuda Eestis teenuseid ning edastanud Finantsinspeksioonile seaduses nõutud andmed.

2013. aastal jätkus piirülestee teenuste pakkujate arvu kasv.

tabel 4:

Piirülestee teenuste pakkujad Eestis¹	Arv seisuga 31.12.2013	Arv seisuga 31.12.2012
Pangateenused	288	276
Investeermisteenused	1393	1295
Kahjukindlustusteenused	431	401
Elukindlustusteenused	99	94
Kindlustusmaakleri teenused	923	892
Kindlustusagendi teenused	1486	1370
Fondivalitsemisteenused	20	17
Investeermisfondid	63	57
E-raha teenused	41	27
Makseteenused	174	120

Kindlustusvahendajate nimekirja kandmine ja nimekirjast kustutamine

Eestis tegutsevad kindlustusvahendajatena kindlustusmaaklerid ja -agendid. Kindlustusmaakler esindab kindlustusvõtja huve. Kindlustusagent esindab kindlustusseltsi huve, vahendades kindlustusandja teenuseid. Seisuga 31. detsember 2013 tegutses Eestis 35 kindlustusmaaklerit ja 5 välismaise kindlustusmaakleri filiaali ning 502 kindlustusagenti.

Kindlustusagendid kannab kindlustusagentide nimekirja kindlustusandja, keda agent esindab. Kindlustusagentide nimekiri on kättesaadav Finantsinspektsiooni veebileheküljel www.fi.ee.

2013. aastal kandis Finantsinspektsioon kindlustusvahendajate nimekirja kolm uut Eestis asutatud kindlustusmaaklerit.

Finantsinspektsioon kustutas 2013. aastal vahendajate nimekirjast järgmised kindlustusmaaklerid: AAA Kindlustusmaaklerid OÜ, Kasko Kindlustusmaakler OÜ, Krooni Kindlustusmaaklerid OÜ, Lambert Kindlustusmaakler OÜ, Next Kindlustusmaakler OÜ ja Online Insurance Broker OÜ.

¹ Vastavalt kindlustusvahenduse direktiivile 2002/92/EÜ toimub kindlustusvahendajate piiriülene teenusepakkumine lihtsustatud korras, mille kohaselt ei pea kindlustusvahendaja enne teenuse osutamist sellest teavitama sihtriiki. Seega käesolevas tabelis esitatud andmed hõlmavad üksnes neid kindlustusvahendajaid, kes on teenuse osutamisest Finantsinspektsiooni teavitanud.

Prospektide registreerimine

Finantsinspeksioon registreeris 2013. aasta jooksul ühe prospektidirektiivi alusel koostatud prospekti. Prospektidirektiivi alusel koostatud prospektiks oli AS Baltika täiendavate aktsiate noteerimine. Täiendavate aktsiate noteerimise vajadus tulenes otseselt eelnevalt emiteeritud vahetusvõlakirjade aktsiateks konverteerimisest.

Menetlusse võeti veel üks noteerimisprospekt, selle menetlus aga esitaja taotlusel peatati. Finantsinspeksioon teavitas aasta jooksul ka erinevaid osapooli noteerimisprotsessi puudutavates küsimustes.

2013. aasta jooksul teavitati Finantsinspeksiooni 30 korral mõne teise Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi järelevalveasutuse poolt registreeritud Eestis avalikult pakutavate väärtpaberite prospekti või selle lisa registreerimisest.

3.3.2. Turuosaliste riskianalüüs ja tegevuse monitooring

Finantsinspeksiooni tegevuse strateegiliseks eesmärgiks on riskide ettevaatav analüüs eesmärgiga rakendada esmajoones rikkumisi ennetavaid abinõusid. Turuosaliste kohapealsete kontrollide kohta leiab informatsiooni alapunktist 3.3.3.

Krediidiasutused

Krediidiasutuste riskianalüüsi viis Finantsinspeksioon 2013. aastal läbi tavapäraste kvartalialanalüüside vormis. Analüüside käigus hinnati majanduskeskkonna ja finantsturu arengute foonil Eestis tegutsevate krediidiasutuste kõiki olulisemaid riskivaldkondi – krediidi-, operatsiooni-, likviidsus-, turu- ja muid riske. Seejuures tugineti nii kvantitatiivsele kui ka kvalitatiivsele informatsioonile. Lisaks jälgiti krediidiasutuste kasumlikkust ning normatiivide täitmist. Analüüside tulemused olid järelevalvetevõtte planeerimise oluliseks aluseks ning esmaseks infoallikaks kohapealsete kontrollide läbiviimisel.

Majanduskeskkonna arengutest lähtuvalt oli 2013. aastal Finantsinspeksiooni teravdatud tähelepanu all jätkuvalt likviidsusriski valdkond ning krediidiasutuste laenuportfellide kvaliteet.

Basel II kapitali adekvaatsuse raamistiku ühe komponendi, sisemise kapitali adekvaatsuse tagamise protsessi Pillar 2 raames viis Finantsinspeksioon ka 2013. aastal krediidiasutustes läbi järelevalvelise hinnangu protsessi SREP (*Supervisory Review and Evaluation Process*). Pillar 2 koosneb kahest teineteist täiendavast komponendist: krediidiasutuste endi poolt rakendatavast sisemise kapitali

adekvaatsuse tagamise protsessist ICAAP (*Internal Capital Adequacy Assessment Process*) ning järelevalveasutuste poolt rakendatavast järelevalvelise hinnangu protsessist SREP. SREP-i eesmärgiks on anda hinnang krediitiasutuse sisemise kapitali adekvaatsuse tagamise protsessi ICAAP usaldusväärsusele ja kapitalivajadusele. Järelevalvelise hinnangu tulemusena võib Finantsinspeksioon määrata krediitiasutusele regulatiivset kapitalinõuet ületava täiendava kapitalinõude või rakendada muid järelevalvelisi abinõusid.

Pangandussektori täiendavaks kapitalinõudeks Pillar 2 raames kujunes 2013. aastal võrreldes Pillar 1 kapitalinõudega 159 miljonit eurot. Sealjuures oli Eesti turul tegutseva kahe suurima panga täiendavaks kapitalinõudeks 132 miljonit eurot ehk see oli 19,6% suurem kui Pillar 1 ja väikepankadele 28 miljonit eurot ehk 40% rohkem kui Pillar 1. Eestis tegutsevate krediitiasutuste kapitaliseeritus oli järelevalvelise hinnangu kohaselt tugev ning regulatiivsete normatiivide suhtes piisav.

2013. aastal hindasid nii Finantsinspeksioon kui ka krediitiasutused kapitali piisavust erinevate negatiivsete stsenaariumite võimaliku realiseerumise korral. Vastavalt krediitiasutuse seadusele peavad krediitiasutuse kõik olulised riskid olema igal ajahetkel adekvaatselt kaetud omavahenditega. Tulenevalt sellest, et selle nõude ettevaatav täitmine sisaldab alati endas määramatust, on stressitestimine üks võimalusi hinnata krediitiasutuse kapitaliseerituse piisavust erinevate stsenaariumite realiseerumise korral.

Finantsinspeksiooni poolt 2013. aastal läbi viidud stressitesti tulemused näitasid, et suurem erinevus võrreldes viimase majanduskriisiga on selles, et negatiivsed mõjud on pikemaajalisemad ning suurema löögi alla satuks kriisiolukorras ennekõike ekspordisektor ja alles teises järjekorras sisemajandusele orienteeritud tegevusalad. Majanduskeskkonda ja krediitiasutuste sisemisi kapitaliplaane arvestades oli krediitiasutuste kapitaliseeritus konservatiivsete stressistsenaariumite realiseerumise korral rahuldav ning regulatiivsete normatiivide suhtes piisav.

Selleks, et omada paremat ülevaadet eraisikutele väljastatud eluasemelaenu kvaliteedi kohta, jätkas Finantsinspeksioon ka 2013. aastal eluasemelaenu monitooringuga. 2013. aasta oli eluasemelaenu turul murranguline, sest ligi viis aastat kestnud eluasemelaenu portfelli vähenemine peatus. 2013. aasta teine pool tõi eeskätt suuremate krediitiasutuste ja nende filiaalide toel eluasemelaenu portfelli kasvu. Laenamist soodustasid kasvavad kinnisvarahinnad ja püsivalt madal intressikeskkond.

Alates 2010. aasta teisest poolaastast on krediitiasutuste eluasemelaenu portfelli kvaliteet järjekindlalt paranenud. 2013. aasta jooksul vähenes üle 90 päeva viivises olevate laenu jääk 36% võrra. 2013. aasta lõpu seisuga oli üle 90 päeva viivises 1,3% eluasemelaenu koguportfelist võrrelduna 2012. aasta lõpu 2% ja 2011. aasta lõpu 3,1%-ga.

Sarnaselt eelnevatele aastatele viis Finantsinspeksioon ka 2013. aastal läbi likviidsusriski monitooringu, mille raames kaardistati krediidasutuste olukord likviidsuse tagamisel ning anti hinnangud likviidsusriski realiseerumise võimalustele erinevates krediidasutustes. Likviidsusriski monitooringu põhitähelepanu oli seotud ettevalmistustega üleminekuks uuele kapitalinõuete regulatsioonile. Uus kapitalinõuete direktiiv 2013/36/EL ja Euroopa Parlamendi ja Nõukogu otsusega määratud määrus (EL) nr 575/2013 (*Capital Requirements Regulation*) seavad senisest rangemad nõuded krediidasutuste kapitali kvaliteedile, kehtestavad senisest kõrgemad kapitalinõuded ning uute normatiividega ka kvantitatiivsed likviidsusnormatiivid. Likviidsusriski järelevalve oli 2013. aastal oluline ka emapankade gruppide tasemel, mille raames toimus Finantsinspeksioonil tihe piiriülene koostöö krediidasutuste koduriikide järelevalvetega. Samuti oli kehtestatud testperiood uute likviidsusnormatiivide LCR (*Liquidity Coverage Ratio*) ja NSFR (*Net Stable Funding Ratio*) rakendamiseks. Lisaks oli kõrgendatud likviidsusriskiga pankadele likviidsusriski hindamiseks kehtestatud igapäevane raporteerimiskohustus.

Krediidasutuste investeerimisteenuste alases järelevalves keskenduti 2013. aastal väärtpaberituruseaduse ja reklaamiseaduse täitmise kontrollile, mille käigus kontrolliti eelkõige klientidele ja avalikkusele esitatavat teavet investeerimisteenuse osutamisel ning teenuste kohta esitatavaid reklaami- ja müügitähtsust. Kõnealuses valdkonnas krediidasutuste tegevuses olulisi puudusi ei tuvastatud.

2013. aastal jätkas Finantsinspeksioon kontrollide ka depoteerimise valdkonnas, et hinnata nõuete täitmist investeerimisfondide vara hoidmisel ja fondi administreerimisteenuse osutamisel.

2013. aastal tutvuti krediidasutustes toimunud kontrollide käigus ka sellega, kuidas on kohaldatud rahapesu- ja terrorismi tõkestamise alased hooldusmeetmed riikliku taustaga isikute tuvastamiseks. Samuti hindas Finantsinspeksioon rahapesu tõkestamise alase järelevalve käigus krediidasutuste tegevust mitteresidentidest klientide teenindamisel ja hooldusmeetmete kohaldamist ärisuhte loomisel.

Kindlustusandjad

Kindlustusandjate järjepidev riskianalüüs ja tegevuse monitooring toimub samuti kvartalialanalüüside vormis. Analüüside aluseks on järelevalveline aruandlus, varade tegevusanalüüsid, vastutava aktuaari aruanded ja kohtumised kindlustusandjate juhtkondadega. 2013. aastal küsis Finantsinspeksioon kindlustusandjate juhtkondadelt kvalitatiivset teavet küsimustiku vormis – paluti kirjeldada ärimudeli muudatusi, anda hinnang kindlustusandja tegevusele, järelevalveliste normatiivide täitmisele ja peamistele riskidele.

Regulaarsete riskianalüüside kaudu hinnatakse kindlustusandjate kindlustus-, turu-, likviidsus-, krediidi- ja operatsiooniriske ning järelevalveliste normatiivide täitmist. Lisaks hinnatakse ka väliskeskkonnast tulenevaid riske ja nende mõju kindlustussektori üldisele arengule.

Finantsinspeksioon lähtub turuosaliste riskimonitoringus Finantsinspeksiooni strateegiast, finantsjärelevalve riskipõhise analüüsi mudelist ja ka Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve Asutuse EIOPA poolt regulaarselt korraldatavatest riskide monitoringust ja analüüsist.

Elukindlustusandjate tegevust mõjutasid 2013. aastal jätkuvalt madalal tasemel püsinud intressid, seda nii pikaajalise intressigarantiiga toodete pakkumisel kui ka kehtivatest lepingutest tulenevate kohustuste katteks sobiva vara leidmisel. Madalast intressikeskkonnast tulenevalt on elukindlustusandjad viimastel aastatel intressigarantii suurust vähendanud või mõned kindlustusandjad ka selliste toodete pakkumise peatanud. Selle asemel ollakse keskendunud riskielukindlustusele ehk riskile, mille puhul ei pea sedavõrd suures ulatuses finantsturgude käitumisega arvestama. Samal ajal peavad elukindlustusandjad aga tagama varasematel aastatel sõlmitud lepingutest tulenevaid finantsgarantiisid.

Oma kohustusi hindavad kindlustusandjad regulaarselt, võttes arvesse tegelikke ja oodatavaid, mitte lepingu sõlmimise hetkel kehtinud olusid. Heaks tavaks on saanud ka stressitestide rakendamine investeeringutele, mille abil hinnatakse kohustuste kaetust varadega.

Eestis tegevusloa alusel tegutsevatele kahjukindlustusandjatele pakuvad olulist konkurentsi Euroopa Liidu kindlustusandjate filiaalid, mistõttu suurenesid ka 2013. aastal nii kindlustusrisk kui riskide hinnakujundusega seotud riskid. 2013. aastal kasvas kindlustusandjate kombineeritud kahjusuhe, millest tulenevalt muutus kahjukindlustusandjate jaoks teenusepakkumise keskkond samuti riskantsemaks.

Väliskeskkonnast tulenevad riskid on kindlustusandjate jaoks järjest ettenägematumad ja muutlikumad. Sellises keskkonnas tegutsedes on riskide juhtimine eriti oluline, mistõttu on EIOPA alates 1. jaanuarist 2014 rakendanud suunistena Euroopa Liidus ühtsed põhimõtted kindlustusandja juhtimissüsteemile, eesmärgiga panna kindlustusandjad ise ühetaoliselt kõiki oma tegevusest tulenevaid riske hindama, et tagada erakordsete riskide realiseerumise korral kindlustuslepingutest tulenevate kohustuste piisav kaetus. Eesti kindlustusandjad on teabepäevade ja Finantsinspeksiooni soovituslike juhendite kaudu 1. jaanuarist 2014 kehtima hakanud uute nõuetega kursis ja tegevuseks ettevalmistatud.

Jätkuvalt olid ka 2013. aastal aktuaalsed elu- ja kahjukindlustuse uue kapitaliregulatsiooni Solventsus II järelevalverežiimi rakendamise ettevalmistamisega seotud tegevused. Solventsus II direktiiv 2009/138/EÜ, mis harmoneerib Euroopa Liidu liikmesriikides tegutsevate kindlustusandjate riskipõhise

kapitali ja riskide juhtimise reeglistiku alates juhtimissüsteemidest kuni tulemuste avalikustamise ja aruandluseni, rakendub 1.jaanurariist 2016. Eesti kindlustusandjad osalesid ka 2013. aastal Finantsinspeksiooni ettepanekul Solventsus II ettevalmistavates mõjuanalüüsides, mille eesmärgiks on olnud hinnata Solventsus II kvantitatiivset mõju, tutvustada hindamismeetodeid varade ja kohustuste hindamisel, kapitalinõude riskimoodulite arvutamisel ning omavahendite klassifitseerimisel. Samuti on mõjuanalüüsides läbiviimise eesmärgiks olnud edendada kindlustusandjate ettevalmistusi Solventsus II-le üleminekuks, muuhulgas välja selgitada arendamist nõudvad valdkonnad.

Kindlustusandjate järelvalve käigus kontrolliti 2013. aastal ka kindlustuslepingute sõlmimisega seotud protseduuride toimimist ning kahjude käsitlemist ja hüvitamist ning nendega seotud protseduure.

Kindlustusvahendajad

Kindlustusvahendajate järelvalves keskendus Finantsinspeksioon 2013. aastal kindlustusmaaklerite tegevuse kontrollimisele osas, mis puudutab kindlustusmaakleri poolt kindlustusmaaklerluse kõrval muu tegevusega tegelemist. Samuti kontrolliti, kuidas kindlustusmaaklerid täidavad kohustust lähtuda maaklertegevuses kindlustusvõtja huvidest, kuidas toimub kindlustusvõtja kindlustushuvi väljaselgitamine kindlustusmaakleri poolt, kindlustusvõtjale parima pakkumise tegemine ning maakleri poolt kliendile vahendustasu suuruse avaldamine.

Täiendavalt kontrolliti võimalikke huvide konflikte kindlustusmaaklerite tegevuses suhetes kindlustusandjatega, sealhulgas kokkuleppeid teenuste osutamiseks kindlustusandjatele. 2013. aastal algatas Finantsinspeksioon kindlustusturu osaliste – kindlustusandjate ja kindlustusmaaklerite - vahel arutelu kindlustustegevuse seaduse sätete üle, mis puudutavad kindlustusmaakleri ja kindlustusagendi vaheliste erinevuste täpsemat määratlemist.

Investeeringu- ja pensionifondid

Fondivalitsejate järelvalves kontrollis Finantsinspeksioon eeskätt, kuidas on fondivalitsejate poolt juhitud investeeringuriskid. Riskijuhtimise alaste kontrollide raames hinnati fondivalitsejate siseprotseduure fondi vara investeeringuga seotud riskide juhtimisel, nende vastavust õigusaktidele ja Finantsinspeksiooni juhendile Nõuded fondi vara investeeringuga seotud riskide juhtimisele.

Fondivalitsejate poolt igakuiselt Finantsinspeksioonile esitatavate aruannete põhjal kontrollitakse investeeringu- ja pensionifondide investeeringute vastavust õigusaktides ja fondi tingimustes sätestatud piirangutele. Arvestades investeeringuid 2013. aasta lõpu seisuga, hõlmas selline kontroll igakuiselt ligikaudu 3 311 investeeringut.

Finantsinspeksioon koostab fondivalitsejate finantsseisundi kohta kvartalipõhiseid riskianalüüse, kus jälgitakse fondivalitsejate kasumlikkust ning usaldatavusnõuete täitmist. Lisaks regulaarselt esitatavale aruandlusele edastas Finantsinspeksioon 2013. aastal fondivalitsejatele muuhulgas *ad hoc* päringuid selleks, et saada täpsem ülevaade konsolideerimisgrupi ettevõtetele antud laenudest, fondivalitsejate siseaudiitorite tegevusest, äritegevusest välisriikides ja fondivalitsejate poolt hallatavatest klientide varadest. Kõik fondivalitsejad täitsid esmakordselt ka operatsiooniriski enesehindamise küsimustiku. Fondivalitsejate esindajatega toimunud kohtumiste sihtgrupiks olid eelkõige need fondivalitsejad, mille puhul vajati täiendavat teavet kas fondivalitseja enda äritegevuse kohta või kerkis üles vajadus uuendada teavet konsolideerimisgrupi ülesehituse ja finantsseisundi kohta.

2013. aastal rikkusid usaldatavusnõuete neto-omavahendite minimaalsuuruse nõuet kaks püsiva tulubaasita fondivalitsejat. Neist ühe omanikud otsustasid täiendava kapitali lisamise asemel fondivalitseja pankroti kasuks.

Järelevalve huvikeskmes olid veel mitmedki teised fondivalitsejad. Nii palus Finantsinspeksioon 2013. aastal mõnel fondivalitsejal esitada tavapärasest detailsemat infot oma finantsseisundi ja äritegevuse jätkusuutlikkuse kohta, sealhulgas paluti esitada täiendava kapitaliseerimise kava, finantsprognoose, esitada regulaarselt tavapärasest tihedamalt aruandeid ja tehti täitmiseks kohustuslikke ettekirjutusi.

Nii fondivalitsejates kui ka investeerimisühingutes viidi 2013. aastal läbi ka väärtpaberituru seaduse ja reklaamiseaduse täitmise kontrollid, mille käigus kontrolliti eelkõige fondivalitsemise ja investeerimisteenuse osutamisel klientidele ja avalikkusele esitatavat teavet ja teenuse kohta esitatavaid reklaami- ja müügimaterjale. Turuülese kontrolli käigus olulisi puudusi fondivalitsejate ja investeerimisühingute tegevuses ei tuvastatud.

Investeerimisühingud

Investeerimisühingute järelevalve toimus 2013. aastal samuti kvartaalsete riskianalüüsides vormis ning see tugines järelevalvelisele aruandlusele ja muule informatsioonile, mida saadi kohtumistel investeerimisühingute juhtkonnaga, investeerimisühingute siseauditi märkustest, avalikest aruannetest jm. Analüüsides käigus hinnati investeerimisühingute avatud valuutapositsioone, kauplemisportfelli positsioone, suuri krediidiriski kontsentratsioone, mis tulenevad klientidele väärtpaberite tagatisel antud laenudest ning tehingutest vastaspooltega, likviidsete varade mahtu ning kapitali piisavust.

Kvartalialalüüsidest settivad välja riskivaldkonnad, millele tuleb järgmise kvartali jooksul enim tähelepanu pöörata. Sealt selgub ka, kas ja missuguseid järelevalvelisi meetmeid oleks vaja ühe või teise investeerimisühingu suhtes rakendada.

2013. aastal oli Finantsinspeksiooni põhitähelepanu suunatud investeerimisühingute likviidsusriskile, eeskätt olid järelevalve fookuses väga madala likviidsuse vahendite tasemega investeerimisühingud. Huvikeskmes oli ka kahjumlike turuosaliste kapitaliseeritus ning risk, et investeerimisühingu teenuste pakkumine ei ole korraldatud täielikult kooskõlas seaduste ja muude õigusaktidega. Tähelepanu oli eelkõige vastavuse riskil teistes riikides teenuste pakkumisel ja klientide väärtpaberikorralduste täitmisel.

Teiseks oluliseks analüüsivahendiks ka investeerimisühingute puhul on kord aastas läbiviidav järelevalveline hindamine SREP. SREP-i raames hinnatakse iga investeerimisühingu individuaalseid riske ning kontrollitakse, et investeerimisühingus toimivad piisavad sisekontrolli ja riskijuhtimise süsteemid. Finantsinspeksiooni riskihindamise metoodika alusel antakse eraldiseisvad hinnangud krediidi-, operatsiooni-, turu-, likviidsus-, kontsentratsiooni-, strateegilisele ja reputatsiooniriskile. Hinnates koosmõjus riskide suurust ja rakendatud riskikontrolli efektiivsust, arvutatakse iga riski jaoks kapitalinõue, st kui palju peab investeerimisühing hoidma omakapitali puhvrit, et katta vajadusel riskist tuleneda võivad kahjumid.

SREP-i lõpliku väljundina määratakse igale investeerimisühingule individuaalne omakapitali miinimum. 2013. aastal läbiviidud järelevalvelise hindamise raames kujunes investeerimisühingute summaarne kapitalinõue 2,56 korda suuremaks kui seaduses sätestatud minimaalne kapitalinõue.

Investeerimisühingute järelevalves oli 2013. aastal tähelepanu all ka klientide vara hoidmise ja kaitsmise nõuete täitmine ja väärtpaberi asjakohasuse hindamisega seotud nõuete täitmine.

Makseasutused

Makseasutuste järelevalves keskendus Finantsinspeksioon 2013. aastal eeskätt rahapesu tõkestamise alaste nõuete täitmise kontrollimisele. Põhirõhk oli kohustatud isiku poolt hooldusmeetmete rakendamise käigus kogutud andmetega seotud ning seeläbi ka muude süsteemselt oluliste rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadusest tulenevate kohustuste täitmise hindamisel.

Lisaks pööras Finantsinspeksioon tähelepanu sellele, kas makseasutused tegutsevad teenuste osutamisel tegevusloa piirides ning samuti, kas makseasutused teevad rahalised vahendid makse saajale õigeaegset kättesaadavaks. Makseteenuste osutamisega seoses kontrolliti ka makseasutusele usaldatud

kliendi vara, samuti selle arvel omandatud vara kaitsmise nõuete täitmist. Kliendi rahalised vahendid peavad makseasutuses olema kaitstud selliselt, et neid ei arvataks makseasutuse pankrotivara hulka ja selle arvel ei rahuldataks makseasutuse teiste võlausaldajate nõudeid. Samuti hinnati makseasutuste muude ärimudelite vastavust makseasutuste tegevust puudutavale regulatsioonile.

Teiseks valdkonnaks, millele 2013. aastal enim tähelepanu pöörditi, oli makseasutuste piisav kapitaliseeritus. Omavahendite nõude täitmist ohustas mõnel juhul kahjum, mille üheks põhjuseks oli maksete mahu madal tase. Kolmandaks vajab kõrgendatud tähelepanu makseasutuste hoolsus seaduses sätestatud aruandluskohutuste täitmisel.

Makseasutuste järjepidev monitooring toimus sarnaselt teistele sektoritele kvartalite lõikes läbiviidava riskianalüüsi vormis, mille aluseks olid nii makseasutuste poolt esitatud järelevalveline aruandlus kui ka kvalitatiivne info - suhtlus makseasutustega ning kohapealsed kontrollid. Kvartalite lõikes läbiviidav riskianalüüs hõlmas eelkõige täistegevusloaga tegutsevaid makseasutusi, analüüsi põhjal otsustati rakendatavad järelevalvelised meetmed.

Alates 31. detsembrist 2012 laienes oluliselt Finantsinspeksiooni võimalus jälgida ja hinnata makseasutuste tegevuse finantsriske, kuna makseasutustel on nüüd kohustus lisaks kapitalinõude täitmist puudutavale aruandlusele esitada järelevalvele ka bilanss ja kasumiaruanne. Seega oli võimalik läbi viia oluliselt põhjalikum ja mitmekülgsem makseasutuste finantsanalüüs kui varasematel aastatel.

Väärtpaberiturg

Turujärelevalve valdkonnas koostatakse iganädalast turuseire raportit kauplemise ja teabe avaldamise anomaaliate tuvastamiseks. Turuseire raport koosneb turgu kirjeldavast faktilisest ja hinnangulisest osast ning võimalike anomaaliate kirjeldusest.

Eesti ainukesel reguleeritud väärtpaberiturul NASDAQ OMX Tallinna börsil möödus 2013. aasta võrdlemisi stabiilselt ja sündmustevaeselt. Kõigis kolmes Balti riigis turu infrastruktuuri pakujana tegutsev NASDAQ OMX Group, Inc on oma strateegiliseks eesmärgiks seadnud Tallinna, Riia ja Vilniuse börside poolt pakutavate teenuste ning hinnakirjade ühtlustamise, muu hulgas liites emitendid ühtsesse Balti väärtpaberinimekirja, avaldades ühiste indeksite statistikat ning tagades ligipääsu kõigile kolmes riigis noteeritud või kaubeldavatele väärtpaberitele ühtse Balti liikmelisuse vahendusel. Turukorraldajate konsolideerumine ja börside harmoniseerimine on olnud viimase kümnendi suundumuseks kogu maailmas.

Finantsinspeksioon on juhtinud turukorraldaja tähelepanu võimalikele kitsaskohtadele, mis võivad juhtimise ümberkorraldamise, teatud teenuste edasiandmise ning ka turgusid puudutava informatsiooni, sealhulgas statistika konsolideerimisega kaasneda.

Esmakordselt võeti 2013. aastal kauplemisele aktsiad First North Tallinn alternatiivturul. Sellega seoses andis Finantsinspeksioon teavet kohalduvast õigusest AS-ile Telescan, mille aktsiad alternatiivturul kauplemisel võeti.

Finantsinspeksiooni määras 2013. aastaks kolm täiendavat likviidset aktsiat: AS Silvano Fashion Group (EE3100001751), Olympic Entertainment Group AS (EE3100084021) ja Tallink Grupp AS (EE3100004466). Euroopa Komisjoni määruse (EÜ) nr 1287/2006 kohaselt peab Finantsinspeksioon tagama, et vähemalt kord aastas koostatakse ja avalikustatakse loetelu kõigist reguleeritud turule kauplemiseks võetud likviidsetest aktsiatest. Likviidsete aktsiate määramine toob investeerimisühingutele kaasa täiendava kauplemisteabe avalikustamise kohustuse. 2013. aastal ei olnud Eestis ühtegi aktsiat, mis vastanuks viidatud määruses sätestatud likviidseid aktsiaid kirjeldatavatele tingimustele. Juhul, kui turul määrase mõistes likviidsed aktsiad puuduvad, on Finantsinspeksioonil kui liikmesriigi pädeval järelevalveasutusel õigus määrata reguleeritud turul kauplemisele võetud aktsiate hulgast need, millel loetakse olevat likviidne turg ehk täiendavad likviidsed aktsiad.

Eesti väärtpaberiturul toimuvate tehingute, emitentide poolt avaldatud ja ka mõnel juhul avaldamata jäänud informatsiooni pidev seire on Finantsinspeksiooni turujärelevalve valdkonna põhitegevus, mille eesmärk on tagada õiglase ja läbipaistva väärtpaberituru toimimine. Üleriigipiiriliste turukuritarvituste tuvastamise osas tehti 2013. aastal koostööd peamiselt Läti, Leedu, Saksamaa, Hongkongi, Tšehhi ja Ameerika Ühendriikide järelevalveasutustega.

Lisaks tehingutevoo seirele olid 2013. aastal aktuaalsed ka emitentide tegevust puudutava informatsiooni käitlemise ja avalikustamisega seonduvad küsimused. Valdavalt valisid emitendid informatsiooni avaldamisel erinevate avalikustamise kohustustuste kitsamad tõlgendused ning seeläbi tekkis küsimusi informatsiooni võrdse kättesaadavuse kohta.

Finantsinspeksioon karistas 2013. aastal AS-i Baltika kahe väärteo eest kokku 11 000 euro suuruse rahatrahviga. Trahvid määrati ebaõige ja eksitava teabe avaldamise eest NASDAQ OMX Tallinna börsi infosüsteemi kaudu 16. detsembril 2011. aastal ning eksitava teabe avaldamise eest 3. veebruaril 2012. aastal ning sellele järgnevalt kuni 29. veebruarini teabe viivitamatult avalikustamata jätmise eest. Baltika rikkus seeläbi siseteabe avalikustamise nõudeid. AS Baltika ei nõustunud Finantsinspeksiooni hinnanguga ja pöördus oma õiguste kaitseks kohtusse. Vaidlus Harju Maakohtus kestis kuni 2014. aasta 19. veebruarini. Kuna väärtegu üldine aegumistähtaeg Eestis on kaks aastat,

aegus viimane väärteoepisood 29. veebruaril 2014. Finantsinspeksioon on korduvalt rõhutanud vajadust pikendada seaduses finantssektori väärtegude puhul nende aegumistähtaega.

2013. aastal toimus mahukas kogu finantssektorit hõlmanud väärtpaberitega seotud tehingukorralduste käitlemise kontroll. Kontrolli käigus avastas Finantsinspeksioon mitmel puhul praktikaid, mis ei taganud teenusepakkuja poolt kliendile parimat võimalikku tulemust. Ühe teenusepakkuja puhul tuvastas Finantsinspeksioon süstemaatiliselt kliente kahjustava korralduste täitmise. Finantsinspeksioon tegi ettekirjutuse, millega nõuti valdkonda puudutavate sisekordade muutmist ning korralduste täitmiseks kasutatava süsteemilahendi kooskõlla viimist seaduse nõuetega.

2013. aastal abistas Finantsinspeksioon mitmel korral nii Euroopa Liidu teistes liikmesriikides kui ka väljaspool EL-i väärtpaberiturgude üle järelevalvet teostavaid asutusi nende uurimistoimingutes. Finantsinspeksioon esitas ka omalt poolt teistele lepinguriigi finantsjärelevalve asutustele teavitusi võimalikest turukuritarvituse kahtlusest seoses välisturgudel noteeritud väärtpaberitega, tuginedes kas rutiinse järelevalvetegevuse käigus tuvastatud faktidele või mõne Eesti väärtpaberituru kutselise osalise poolt Finantsinspeksioonile esitatud informatsioonile.

2013. aasta detsembris möödus viis aastat ja viis kuud Finantsinspeksiooni kuriteokaebusest turumanipulatsiooni kohta. 17. mail 2013 tegi Riigikohus otsuse, millega jättis muutmata Tallinna Ringkonnakohtu otsuse 29. oktoobrist 2012, millega kohus tunnistas Toomas Tooli ja Karoly Kirberi turumanipulatsioonis süüdi. 18. detsembril 2013 mõistis ringkonnakohtu Toomas Toolile 500 000 euro ja Karoly Kirberile 10 545,42 euro suuruse rahalise karistuse. Turumanipulatsiooni kaasuste ja kohtuvaidluste keerukust ilmestab asjaolu, et menetlus algas Finantsinspeksioonis 2008. aasta augustis, lõplik kohtuotsus jõustus aga 2013. aasta lõpus.

Finantsinspeksioon teostab ka järelevalvet emitentide aruandluse kvaliteedi ning usaldusväärsuse ja avalikkusele võrreldaval kujul esitamise üle. 2013. aastal vaatas Finantsinspeksioon üksikasjalikumalt läbi üheksa emitendi finantsaruandluse. Puudustest teavitati emitente ning menetluste põhjal koostatud olulisemad kaasused esitati ka EECS-i (*European Enforcers Coordination Sessions*) andmebaasi. EECS-i andmebaas võimaldab Euroopa järelevalveasutustel ühtlustada emitentide aruandluse IFRS-ile vastavuse kontrolli.

Emitentide juhtimispraktika läbipaistvuse tagamiseks viis Finantsinspeksioon läbi emitentide 2010. ja 2011. majandusaasta Hea ühingujuhtimise tava (HÜT) aruannete analüüsi. Analüüsi tulemuste arutamiseks kohtuti 2013. aastal turukorraldaja ning emitentide esindajatega. Hea ühingujuhtimise tava on eelkõige börsiettevõtetele järgmiseks mõeldud normide kogu. HÜT-i juhised on soovituslikud, kuid 2009. aasta 1. juulil või hiljem alanud aruandeperioodide kohta on börsiemitentidel kohustus majandusaasta

aruande tegevusaruande osana Hea ühingujuhtimise tava aruanne koostada. Tavas kirjeldatud põhimõtete järgimine ei ole emitentide jaoks kohustuslik, küll aga tuleb nende täitmisest loobumist selgitada.

HÜT-i aruande koostamise eesmärk on aktsionäride õiguste tugevdamine ja emitendi juhtimise arusaadavamaks ning läbipaistvamaks muutmine. Hea ühingujuhtimise tava suunab emitente ja väärtpaberiturgu tervikuna liikuda suurema ja sisulisema läbipaistvuse poole ning võimaldab huvitatud isikutel hinnata muid arenguid, mis on seotud börsiaktiaseltside juhtimisega. HÜT-i aruanded annavad muuhulgas võimaluse hinnata emitendi kohta kättesaadava informatsiooni piisavust ning ka seda, kas läbi juhtide hoolsa ja lojaalse käitumise on äriühingu juhtimine korraldatud majanduslikult kõige otstarbekamal viisil.

Finantsinspeksioon leiab jätkuvalt, et emitentidel on võimalik HÜT-i aruandeid täita või täitmisest loobumist selgitada senisest põhjalikumalt ning pakkuda aktsionäridele igakülgsemat informatsiooni.

3.3.3. Turuosaliste kohapealne kontroll

2013. aastal kvartalite lõikes läbi viidud regulaarsed riskianalüüsid hõlmasid kõiki järelevalvesubjekte. Samuti analüüsiti krediitdiasutuste kapitali piisavust SREP protsessi raames, viidi läbi krediidiriski stressitestid, mitmed riskipõhised kitsamalt piiritletud analüüsid ning osaleti piiriüleste finantsgruppide järelevalvekolleegiumite töös, sealhulgas ühises riskihindamise alases tegevuses.

Krediitdiasutused

Lisaks muudele järelevalvelistele tegevustele viis Finantsinspeksioon 2013. aastal läbi kohapealsed kontrollid kolmes krediitdiasutuses ja nende filiaalis.

Aasta jooksul toimunud kohapealsete kontrollide käigus hinnati krediitdiasutustes:

- nõuete täitmist depoteenuse osutamisel;
- operatsiooniriski juhtimise ja kontrolli korraldust;
- talitluspidevuse protsessi üldist korraldust;
- prioriteetsete äriprotsesside talitluspidevus- ja taasteplaane;
- üldjuhtimist;
- siseauditi funktsiooni toimimist;
- krediiditegevust ja krediidiriski juhtimist;

- likviidsuse juhtimist.

Kindlustusandjad

Lisaks muudele järelevalvelistele tegevustele viis Finantsinspeksioon 2013. aastal läbi kohapealse kontrolli kindlustusandja filiaalis.

Kohapealse kontrolli käigus hinnati:

- kindlustuslepingute sõlmimisega seotud protseduure;
- kohustusliku teabe esitamist kindlustusvõtjatele kahjude käsitlemisel ja hüvitamisel.

Kindlustusmaaklerid

Lisaks muudele järelevalvelistele tegevustele viis Finantsinspeksioon 2013. aastal läbi kohapealse kontrolli kindlustusmaakleris.

Kohapealse kontrolli käigus hinnati:

- organisatsioonilist ja funktsionaalset struktuuri;
- tegevuse vastavust kindlustustegevuse seaduse nõuetele;
- varade lahusust ja huvide konfliktide maandamist.

Fondivalitsejad ja investeerimisühingud

Lisaks muudele järelevalvelistele tegevustele viis Finantsinspeksioon 2013. aastal läbi kohapealsed kontrollid viies fondivalitsejas ja investeerimisühingus.

Aasta jooksul toimunud kohapealsete kontrollide käigus hinnati fondivalitsejates ja investeerimisühingutes:

- kliendi vara hoidmise ja kaitsmise nõuete täitmist;
- kliendi jaoks investeerimisteenuste sobivuse ja asjakohasuse hindamist;
- riskijuhtimist investeerimisfondide varade investeerimisel;
- investeerimisühingu peamisi protsesse rõhuasetusega klientide väärtpaberitehingukorralduste täitmisel;
- sisekontrolli funktsioonide toimimist;

- rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alaste hooldusmeetmete kohaldamise korraldust.

Investeeringisühingute puhul leidis Finantsinspeksioon kõikides kontrollitud valdkondades olulisi puudusi. Kohapealsete kontrollide tulemustele tuginevalt tegi Finantsinspeksioon investeeringisühingutele kaks ettekirjutust avastatud puuduste kõrvaldamiseks.

Makseasutused ja e-raha asutused

Lisaks muudele järelevalvelistele tegevustele viis Finantsinspeksioon 2013. aastal läbi kohapealse kontrolli makseasutuses.

Kohapealse kontrolli käigus hinnati:

- rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise organisatsioonilist ja funktsionaalset struktuuri;
- juhtkonna ja töötajate tegevust rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise valdkonnas;
- hooldusmeetmete rakendamist, sh ärisuhete loomisel ja tehingute juhuti tegemisel ning tegevust rahapesu ja terrorismi rahastamise kahtluse korral;
- ettevõttes rakendatud protseduureegleid ja sisekontrollisüsteeme riskide hindamiseks ja juhtimiseks;
- rahapesu andmebüroo kontaktisiku tegevust;
- tehingute andmete registreerimist ja andmete säilitamist.

Väärtpaberiturg

2013. aastal väärtpaberituru valdkonnas kohapealseid kontrolle ei toimunud.

3.3.4. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine

Finantsinspeksiooni ülesandeks rahapesu tõkestamise valdkonnas on eelkõige järelevalve korraldamine Euroopa Liidu ja Eesti õigusaktides sätestatud normide täitmise üle krediidi- ja finantseerimisasutustes. Vastavad õigusaktid reguleerivad valdkondi ärisuhte loomisest kuni klientide tehingute jälgimiseni. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alase tegevuse käigus hinnatakse hoolduskohustuste täitmist ja vastavaid siseprotseduure.

Finantsinspeksiooni tegevus rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kontrollimisel on viimastel aastatel muutunud. Nimelt on lisaks tavapärasele kohapealsetele kontrollidele oluliselt suurenenud kaugkontrollide ja sihtotstarbeliste erikontrollide osakaal.

Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve peamine tähelepanu oli 2013. aastal suunatud finantsteenuseid osutavate isikute tegevuses kohaldatavate hoolsusmeetmete rakendamise kontrollimisele ja finantsturul tegevuslubasid taotlevate isikute hindamisele. Suurt tähelepanu pöörati ka Rahapesu andmebüroo kontaktisikute tegevusele finantsasutustes. Hoolsusmeetmete kohaldamise hindamisel vaadati eeskätt, kuidas kohustatud isik tuvastab riikliku taustaga isikuid, hangib teavet ärisuhte ja tehingu eesmärgi ning olemuse kohta ja millistel puhkudel ning kuidas tuvastatakse tehingutes kasutatud vahendite allikad ja päritolu.

3.4. Finantsteenuste läbipaistvus ja tarbijaharidus

3.4.1. Finantsinspektsiooni tegevus finantsteenuste ja –toodete tutvustamisel

Olulisemad projektid finantskirjaoskuse teemade tutvustamiseks olid 2013. aastal koostöös Pangaliiduga toimunud üleriigilised täiskasvanute koolitused septembris ja oktoobris ning 4.- 24. novembrini toimunud minuraha.ee teavituskampaania meedias. Kampaania peamiseks sihtrühmaks oli 26 - 40-aastane Eesti elanik.

Täiskasvanud õppija koolitused „Õige aeg õppida rahatarkust“ toimusid Finantsinspektsiooni eestvedamisel koostöös Pangaliiduga üle Eesti ligi 120 kohas ning 1600 inimesele, koolitused korraldas Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsioon ANDRAS. Räägiti rahaasjade teadlikku korraldamise kasulikkusest, planeerimisest ja eelarve koostamisest ning selgitati, millele enne laenu võtmist tasuks tähelepanu pöörata.

Jätkus ka tarbijaveebi minuraha.ee arendamine. Valmis venekeelne uues kujunduses ja senisest enam elusündmustele keskenduv tarbijaveebi versioon, nii eesti kui vene keelses veebi lisati notari abiga koostatud rubriik „Lähedase kaotus“. Loodi uued kalkulaatorid liitintressi arvutamiseks, kooliaasta alguse kulude planeerimiseks ning koostöös Rahandusministeeriumiga I ja II samba väljamaksete suuruse arvutamiseks pensionieas. Finantskirjaoskuse teemasid tutvustati samuti artiklitega tarbijaportalides, maakonnalehtedes, ajakirjades, Eesti Rahvusringhäälingu uudisteportaali minuraha.ee uudiste rubriigis, Facebooki kontol ning infokirjas.

Finantsinspektsioon osaleb ka Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni OECD rahvusvahelise finantshariduse võrgustiku töös ning Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve ESMA investorhariduse võrgustiku töös.

3.4.2. Finantsinspeksioonile esitatud finantsteenuse klientide kaebused

Finantsinspeksioonil ei ole tulenevalt Finantsinspeksiooni seadusest pädevust lahendada finantsteenuste klientide kaebusi sisuliselt, st teha vaidluste pooltele täitmiseks kohustuslikke ettekirjutusi. Finantsinspeksioon saab anda sõltumatu hinnangu tekkinud olukorrale ning vajadusel algatada vastavalt õigusaktides sätestatule järelevalvemenetluse finantsteenuse osutaja suhtes, eesmärgiga tagada finantsteenuste turu läbipaistvus ja usaldusväärsus.

Kliendikaebuste registreerimine ja süstematiseerimine annab Finantsinspeksioonile ülevaate finantsteenuste turu peamistest vaidlustest ja aitab kaasa riskipõhise järelevalvemudeli rakendamisele.

Finantsinspeksioonile esitati 2013. aastal kokku 102 finantsteenuseid puudutavat kliendikaebust. Kaebuste arv kasvas aastatel 2006 - 2011, saavutades oma kõrgpunkti 2010. aastal kokku 181 kliendikaebusega. Alates 2011. aastast on kaebuste arv langenud.

Valdav osa kaebustest esitati 2013. aastal finantsjärelevalvele panga-, investeerimis- ja kindlustusteenuste kohta, üksikud kaebused ka kindlustusvahenduse ja makseteenuste osas. Jätkuvalt kahanes kindlustusvaidluste osakaal kaebuste kogumahust.

Pangateenuste puhul olid 2013. aastal ülekaalus arveldustega seonduvad probleemid. Enim tekitas küsimusi teenustasude suurus ja nende õiguspärasus, samuti esines probleeme tehingute vaidlustamisel. Pahameelt tekitas ka pangateenustele juurdepääsupiirangute seadmine konto arestimise tõttu.

Laenuteenuste puhul tekitas jätkuvalt probleeme kliendile sobiva kokkuleppe leidmine makseraskuste ületamiseks, samuti oldi rahulolematud võlgnevusest teavitamise praktika ning võlgnevuse sissenõudekulude suurusega. Küsimusi tekitas ka laenu ennetähtaegsel tagastamisel kohaldatavate tasude õiguspärasus.

Investeermisteenuse puhul esines probleeme fondiosakute pakkumisel ja osakuomanike teavitamisel korporatiivsündmustest.

Kindlustusteenuste osas olid kliendid rahulolematud eelkõige kindlustusandjate tegevusega kahjujuhtumite menetlemisel, sh kahjuhüvitiste suuruse määramisel ja kahjuhüvitiste maksimisest keeldumisel ning samuti ka tagasinõuete esitamisel.

Finantsinspeksioonile 2013. aastal esitatud pöördumiste arv teenuste liikide ja teenuseosutajate lõikes:

tabel 5

Teenuse liik	Kaebuste arv
Arveldused	34
Laen/krediit	21
Varakindlustus	8
Kaskokindlustus	8
Liikluskindlustus	7
Investeermisteenus	6
Kahjukindlustus	4
Pensioni II ja III sammas	3
Õigusabikulude kindlustus	3
Elukindlustus	2
Kindlustusvahendus	2
Õnnetusjuhtumikindlustus	2
Liising ²	1
Makseteenus	1
Kokku	102

² Märkus: Tulenevalt Finantsinspeksiooni seaduse § 2 lg-st 1 ei teosta Finantsinspeksioon järelevalvet liisingettevõtete tegevuse üle. Statistika hõlmab üksnes selliseid liisinglepingutest tulenevaid vaidlusi, kus liisingteenust pakkus Finantsinspeksiooni poolt järelevalvatav isik.

tabel 6

Teenuse pakkuja	Kaebuste arv	Turuosad oma sektoris ³
Swedbank AS	28	41%
AS SEB Pank	13	20%
If P&C Insurance AS	9	26%
Danske Bank A/S Eesti filiaal	7	10%
Nordea Bank Finland Plc Eesti filiaal	6	15%
ERGO Insurance SE	5	16%
AS Eesti Krediidipank	3	1%
D.A.S. Õigusabikulude Kindlustuse AS	3	1%
Inges Kindlustus AS	3	2%
Seesam Insurance AS	3	11%
AAS Gjensidige Baltic Eesti filiaal	2	4%
AS LHV Pank	2	2%
AS SEB Elu- ja Pensionikindlustus	2	25%
BIGBANK AS	2	2%
BTA Insurance Company SE Eesti filiaal	2	6%
Salva Kindlustuse AS	2	6%
AS Citadele banka Eesti filiaal	1	1%
AS KIT Finance Europe	1	65%
CHB Kindlustusmaakler OÜ	1	5%
Codan Forsikring A/S Eesti filiaal	1	13%
ERGO Life Insurance SE Eesti filiaal	1	8%
ETK Finants AS	1	1%
OÜ DnB Kindlustusmaakler	1	2%
Swedbank P&C Insurance AS	1	14%
Vagner Kindlustusmaakler AS	1	4%
Versobank AS	1	1%
Kokku	102	

³ Märkus: Turuosad on toodud seisuga 31.12.2013 Finantsinspeksioonile esitatud aruannete alusel. Kindlustuses on turuosad esitatud kindlustusmaksete alusel ning ei sisalda edasikindlustusmakseid. Panganduses, fondivalitsete ja investeerimisühingute puhul varade mahu järgi. Andmed on toodud Eestis tegutseva ettevõtte kohta ega sisalda tütar- ja sidusettevõtteid või filiaale.

Pöördumiste dünaamika aastate lõikes:

tabel 7

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Pangad	36	24	95	97	88	101	80	64
Kindlustus	30	56	54	55	89	45	34	33
Muud	6	2	4	5	4	2	5	5
Kokku	72	82	153	167	181	148	119	102

3.5. Tegevus õiguskeskkonna kujundamisel

3.5.1. Õigusloome

Finantssektoris arendati 2013. aastal õigusakte nii siseriiklikest vajadustest lähtuvalt kui ka kooskõlas Euroopa Liidu õiguses toimunud muudatustega. Finantsinspeksioon andis panuse õigusloomesse oma pädevuse piires sõltuvalt reguleeritava valdkonna olulisusest ja võimalikust mõjust finantssektori arengule ja tõrgeteta toimimisele ning esitas eelnõusid väljatöötanud töörühmadele või eelnõude väljatöötamise eest vastutavatele ministriumitele omapoolseid seisukohti, arvamusi ja kooskõlastusi. Alljärgneva lühiülevaate koostamisel on kasutatud muuhulgas õigusaktide seletuskirjades väljendatud seisukohti.

6. mail 2013 jõustus kindlustustegevuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus. Kindlustustegevuse seaduses täiendati soolise teguri arvestamist käsitlevat regulatsiooni selliselt, et riske, mis on iseloomulikud vaid ühest soost isikutele, on kindlustusriski hindamisel teatavatel juhtumitel siiski lubatud arvesse võtta. Nende riskide ulatuses on lubatud eristada ka naiste ja meeste kindlustusmaksed ja -hüvitisi. Seega võivad näiteks mehe ja naise haiguskindlustuse kindlustuslepingu kindlustusmaksed, aga ka -hüvitised, erineda põhjusel, et lepinguga kaetakse just kindlustatu soole iseloomulikke haigusjuhtumeid. Samas sätestati, et kui muud tingimused, sealhulgas kaetavad riskid, on samad, ei või erinevast soost isikute kindlustusmaksed ja -hüvitised erineda.

Kindlustusandjal peavad kindlustuslepingutest tulenevate kohustuste täitmise tagamiseks olema nõuetekohase suuruse ja struktuuriga omavahendid, sealjuures ei tohi omavahendite summa ühelgi hetkel

olla väiksem omavahendite miinimumist ega omavahendite normatiivist. Seadusega muudeti nõudeid kindlustusandjate omavahendite miinimumile ja normatiivile. Muudatuste kohaselt peab kindlustusandja omavahendite miinimum olema vähemalt 3,7 miljonit eurot senise 3,5 miljoni euro asemel, kui kindlustusandjal on õigus tegeleda edasikindlustuse või elukindlustusega. Samuti kui ta tegeleb kahjukindlustuse osas mootorsõiduki, õhusõiduki või veesõiduki valdaja vastutuskindlustusega või tsiviilvastutuskindlustuse, krediidikindlustuse või garantiikindlustusega. Muul juhul peab kindlustusandja omavahendite miinimum olema vähemalt 2,5 miljonit eurot senise 2,3 miljoni euro asemel.

Seadusega tõsteti ka kindlustusandjate omavahendite normatiivi. Nii näiteks on kahjukindlustusega tegeleva kindlustusandja omavahendite normatiivi arvutamisel kasutatavad uued piirmäärad kindlustusmaksete puhul 61,3 miljonit eurot senise 57,5 miljoni euro asemel ja nõuete puhul 42,9 miljonit eurot senise 40,3 miljoni euro asemel.

6. mail 2013 jõustunud seadusega täiendati ka väärtpaberituruseadust ja kehtestati karistusõiguslikud meetmed, mida Finantsinspeksioonil on õigus rakendada järelevalve teostamisel seoses järgmiste Euroopa Liidu otsekohalduvate määruste nõuete rikkumisega:

- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) nr 236/2012, 14. märts 2012, lühikeseks müügi ja krediidiriski vahetustehingute teatavate aspektide kohta;
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) nr 648/2012, 4. juuli 2012, börsiväliste tuletisinstrumentide, kesksete vastaspoolte ja kauplemisteabehoidlate kohta.

Mõlemas määruuses sätestatud nõuete rikkumise eest kehtestati karistuseks rahaträhv kuni 300 trahviühikut füüsilisele isikule või kuni 32 000 eurot, kui rikkumise pani toime juriidiline isik.

Kõnealuse seadusega täiendati ka makseasutuste ja e-raha asutuste seadust ja kehtestati karistus nõuete rikkumise eest, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruuses (EL) nr 260/2012, 14. märts 2012, millega kehtestatakse eurodes tehtavatele krediid- ja otsekorraldustele tehnilised ja ärilised nõuded ning muudetakse määrust (EÜ) nr 924/2009. Nimetatud määrus sätestab makseteenuse pakkujatele tehnilised ja ärilised nõuded krediid- ja otsekorralduste pakumisel. Ühtsed tehnilised ja ärilised nõuded on vajalikud elektrooniliste maksete toimimiseks turul, kus ei tehta vahet riigisisestel ja piiriülestel maksetel (*Single Euro Payments Area*, SEPA).

25. mail 2013 jõustus investeerimisfondide seaduse muutmise seadus, mille eesmärgiks oli täiendada investeerimisfondide likvideerimist käsitlevat regulatsiooni eelkõige kinniste fondide osas, et vältida õiguslikku ebamäärasust sellist tüüpi fondide likvideerimisel ja tagada kõigi investorite huvide piisav kaitse.

Kui avatud fondi puhul otsustab fondi likvideerimise fondivalitseja nõukogu või deponitorium, siis kinnise fondi, mille osakuid ei võeta tagasi mitte varem kui aasta möödudes nende väljalaskest, puhul otsustab likvideerimise osakuomanike üldkoosolek. Praktikas võib aga ilmned, et osakuomanikud ei ole koostöövõimelised ise likvideerimist otsustama ja kujuneb olukord, kus fondivalitseja on muutunud maksejõuetuks või temalt on ära võetud tegevusluba, samas puudub varakogumil nõuetekohane valitseja ja ei ole võimalik otsustada ega korraldada ka fondi vara jaotamist investorite vahel. Sellises olukorras võivad fondi osakuomanikud kanda aga olulist kahju. Eeltoodud asjaoludest tingituna täiendati seadust regulatsiooniga, mille kohaselt saab Finantsinspeksioon otsustada kinnise fondi likvideerimise, kui osakuomanike üldkoosolek ei ole kahe kuu jooksul arvates fondivalitseja valitsemisõiguse lõppemisest fondi likvideerimist otsustanud.

1. juulil 2013 jõustus võlaõigusseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seadus, millega täpsustati võlaõigusseaduses vastutustundliku laenamise regulatsiooni. Muuhulgas sisustati tarbija krediitdivõimelisuse mõiste ning sätestati, missuguseid asjaolusid peab krediidiandja tarbija krediitdivõimelisuse hindamisel arvesse võtma. Täpsustati krediidiandja kohustusi seoses tarbijalt asjakohase teabe saamisega.

Reklaamiseadusesse viidi sisse nõue, mille kohaselt võib tarbijakrediiti käsitlev reklaam sisaldada üksnes esmavajalikku teavet krediidiandja või krediitdivahendaja ning osutatava teenuse kohta. Seejuures ei tohi reklaam jätta muljet, et tarbijakrediidi võtmine on riskivaba ja lihtne võimalus finantsprobleemide lahendamiseks, ega kallutada tarbijaid läbimõtlematule laenuvõtmisele. Seadusega ettenähtud kohustuslik teave reklaamis peab olema esitatud viisil, mis on tavalise tähelepanu juures märgatav, arusaadav ja muust teabest eristatav.

22. juulil 2013 jõustus Finantsinspeksiooni seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus, mis põhineb Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivis 2011/89/EL, millega muudetakse direktiive 98/78/EÜ, 2002/87/EÜ ja 2009/138/EÜ seoses finantskonglomeraati kuuluvate finantsüksuste täiendava järelevalvega, sätestatud nõuetel. Seadusega muudeti Finantsinspeksiooni seadust, investeerimisfondide seadust, kindlustustegevuse seadust, krediitdiasutuste seadust ja väärtpaberituruse seadust ning rakendati AIFMD direktiiv 2011/61/EL (*Alternative Investment Fund Managers Directive*).

Finantskonglomeraadiks määramisel võetakse direktiivis sätestatud regulatsiooni kohaselt aluseks kaks künnist, milleks on olulisus ja proportsionaalsus. Esimene künnis seab piirangu, et täiendavat järelevalvet tuleks rakendada finantskonglomeraatide suhtes, mis tegutsevad finantssektoris. Teine, et seda tuleks rakendada väga suurte gruppide suhtes. Direktiivis sätestatakse ka tugevusanalüüside ehk stressitestide läbiviimise kohustus finantskonglomeraadi puhul ja tema tööd hindavate järelevalveasutuste omavahelise koostöö põhimõtted. Kui finantskonglomeraadi panganduse ja kindlustuse osades tuleb

stressiteste korraldada regulaarselt, siis finantskonglomeraadi kui terviku puhul on see koordinaatori otsustada, kas või kui tihti stressiteste läbi viia ning milliseid parameetreid kasutada.

Lisaks finantskonglomeraatide regulatsioonile täiendati finantsinspeksiooni seadust selliselt, et Finantsinspeksioonile tehti ülesandeks elanike teadlikkuse edendamine finantsteenustest ja finantstoodetest. Seejuures arvestati, et Finantsinspeksiooni teadmised finantsteenustest ja nende spetsiifikast võimaldavad efektiivselt planeerida ka elanike finantsteenuste ja -toodete alase teadlikkuse tõstmiseks riiklikul tasemel kavandatavaid tegevusi.

Kõnealuse seadusega investeerimisfondide seadusesse sisse viidud peamised muudatused tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2011/61/EL alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate kohta sätestatud nõuetest. Muudatuste peamiseks eesmärgiks on võimaldada teiste lepinguriikide alternatiivfondide fondivalitsejatel pakkuda ja valitseda Eestis investeerimisfonde senisest lihtsamal viisil, kuna iga lepinguriik peab teise lepinguriigi fondivalitseja päritoluriigi finantsjärelevalve asutuse kaudu esitatud kindlaksmääratud andmete esitamisel lubama teise lepinguriigi fondivalitsejal oma riigis piiriüleseid teenuseid osutada. Alternatiivfondide all peetakse silmas eelkõige investeerimisfonde, mis ei ole jaeinvestoritele suunatud eurofondid või pensionifondid. Alternatiivseteks investeerimisfondideks võivad olla näiteks kutselistele investoritele suunatud riskikapitalifondid, börsivälistesse ettevõtetesse investeerivaid fondid, toorainefondid ja kinnisvarafondid, milliste tegevus kätkeb endas oluliselt kõrgemaid riske võrreldes jaeinvestoritele suunatud fondidega.

1. augustil 2013 jõustus välisõhu kaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus. Seadusega täiendati väärtpaberituru seadust regulatsiooniga, mille kohaselt Finantsinspeksioon peab nimekirja isikutest, kes lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel otsepakkumiste esitamiseks peavad selleks taotlema loa Finantsinspeksioonilt.

18. detsembril 2013 kuulutati Vabariigi Presidendi poolt välja ja 2. jaanuaril 2014 jõustus kindlustustegevuse seaduse, audiitortegevuse seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise seadus. Seadusega täiendati kindlustusandja juhtimissüsteemi regulatsiooni üldiste põhimõtetega ning defineeriti riskijuhtimissüsteemi ja sisekontrolli süsteemi rakendamiseks vajalikud võtmefunktsioonid. Sätestati, et kindlustusandja juhtimissüsteem peab olema üles ehitatud selliselt, et oleks tagatud organisatsiooni struktuuri läbipaistvus ja töötajate poolt täidetavad ülesanded oleksid selgelt määratletud ning vastutusalad arusaadavalt jaotatud. Tööjaotus peab olema korraldatud selliselt, et isikud, kes täidavad teatud ülesandeid, ei oleks samaaegselt vastutavad oma tegevuse vastavuse kontrollimise eest.

Seoses kindlustustegevusega seotud tegevuste edasiandmisega kolmandatele isikutele sätestati põhimõte, et tegevuste edasiandmisel peab kindlustusandjal säilima pädevus edasiantud tegevuse üle järelevalve teostamiseks. Juhul, kui kindlustusandja annab kolmandale isikule edasi mõne

võtmefunktsiooni täitmise, peab kindlustusandja ettevõttesiselt määrama ka isiku, kes vastutab selle funktsiooni nõuetekohase täitmise eest.

Seadusega laiendati ka kindlustusandja võimalusi tegeleda kõrvaltegevustega, eeldusel et kõrvaltegevustega ei kaasne riske tema finantsseisundile. Sätestati, et kindlustusandja võib kõrvaltegevusena tegutseda üksnes kindlustusandja, krediidiasutuse, fondivalitseja või investeerimisühingu agendina ehk vahendada nimetatud isikute osutatavaid teenuseid.

Seadusega suurendati ka kindlustusvahendajate kohustustusliku vastutuskindlustuse lepingute kindlustussummasid (hüvituslimiite).

3.5.2. Euroopa Liidu ühtse järelevalvemehhanismi loomine

29. juunil 2012 kinnitasid euroala riigipead avalikkusele vajadust luua Euroopa Keskpanga (EKP) alla ühtne euroala riikide pangandusjärelevalve. 15. oktoobril 2013 avalikustati Euroopa Nõukogu määrus (EL) nr 1024/2013, millega antakse Euroopa Keskpangale eriülesanded seoses krediidiasutuste usaldatavusnõuete täitmise alase järelevalvega (SSM määrus). Määrus jõustus 3. novembril 2013 ning EKP hakkab täies ulatuses järelevalveülesandeid täitma 4. novembrist 2014. EKP järelevalve ei puuduta finantsteenuste ja rahapesu tõkestamise alast järelevalvet ega ka muude finantsvahendajate kapitalijärelevalvet. Finantsinspeksioon osales koostöös Rahandusministeeriumi ning Eesti Pangaga aktiivselt kõnealuse määruse väljatöötamisel ning 2013. aasta jooksul jätkasid Eesti Pank ja Finantsinspeksioon koostööd EKP-ga ühtse järelevalvemehhanismi sisemiste reeglite ja kordade koostamisel.

Ühtsest järelevalvemehhanismist SSM (*Single Supervisory Mechanism*) võtavad osa kõik euroala riigid ning lepingu alusel saavad SSM struktuuriga liituda ka euroalasse mittekuuluvad riigid. SSM määrus jagab krediidiasutused olulisteks, vähemolulisteks ning üksikjuhtudeks. Krediidiasutuste olulisus määratakse kindlaks vastavalt SSM määruse artikkel 6 kriteeriumitele, arvestades krediidiasutuse varade koguväärtust, tähtsust nende asukohariigi või kogu EL-i majanduse seisukohalt, krediidiasutuse piiriülese tegevuse olulisust ning ka seda, kas krediidiasutus on taotlenud või saanud finantsabi Euroopa stabiilsusmehhanismilt ESM (*European Stability Mechanism*) või Euroopa Finantsstabiilsuse Fondist EFSF (*European Financial Stability Facility*). Igas riigis kuulub EKP otsese järelevalve alla vähemalt kolm krediidiasutust olenemata sellest, kas nad täidavad SSM määruse artikkel 6 kriteeriume või mitte. Vastavalt panga klassifikatsioonile jaguneb ka EKP ja riikliku järelevalveasutuse pädevus.

EKP teostab otsest järelevalvet krediidasutuste üle, kes on SSM määruse kriteeriumite kohaselt olulised. EKP võib SSM määruse kohaselt otsese järelevalve alla võtta ka üksikuid vähemolulisi krediidasutusi. Otsese EKP järelevalve all olevate krediidasutuste puhul võtab EKP vastu kõik järelevalvelised otsused, kohalikud riiklikud järelevalved peavad EKP-d tema töös abistama. Eeldatavasti peaks EKP otsese järelevalve alla kuuluma ligikaudu 130 krediidasutust, kellele kuulub ligi 85% euroala pangandussektori varadest.

Eestist lähevad Euroopa Keskpanka ühtse järelevalve alla Swedbank, SEB Pank ja DnB Pank ning neid puudutavaid järelevalvelisi otsuseid hakkab SSM-i käivitumisel tegema EKP. Euroopa keskpanka järelevalveliste otsuse kavandid valmistatakse ette järelevalvenõukogu poolt, kuhu kuuluvad nii EKP kui ka ühtsest pangandusjärelevalve mehhanismist osavõtvate järelevalveasutuste esindajad. Kõigil järelevalvenõukogu liikmetel on võrdsed hääleõigused. Järelevalvenõukogu poolt koostatud otsuste kavandid saadetakse EKP nõukogusse, kelle poolt otsused ametlikult vastu võetakse. EKP poolt tehtud järelevalveotsuseid saab vaidlustada Euroopa Liidu kohtus.

Ülejäänud krediidasutused jäävad kohaliku ehk Finantsinspeksiooni otsese järelevalve alla ning reeglina teeb nende osas otsuseid Finantsinspeksioon, kuid vajadusel peab Finantsinspeksioon järgima EKP juhtnööre, kui selliseid on ühes või teises küsimuses antud. Lisaks otsustab EKP sõltumata krediidasutuse suurusest tegevusloa andmise ja kehtetuks tunnistamise üle, samuti kuuluvad EKP pädevusse krediidasutustes olulise osaluse omandamise küsimused. Eesti finantsturu jaoks oluliste finantsgruppide järelevalvekolleegiumites hakkab lisaks senistele koostööpartneritele osalema ka EKP, Finantsinspeksiooni jaoks säilib vaatlejastaatus.

SSM-i süsteemi ühtsuse eest vastutab EKP, riiklikud järelevalveasutused on vastutavad EKP-le abi osutamise eest nende õigusaktide ning otsuste ettevalmistamisel ja rakendamisel, mis on seotud SSM määruse alusel EKP-le delegeeritud ülesannetega.

Ühtse järelevalve finantseerimiseks kehtestab EKP krediidasutustele aasta baasil järelevalvetasu, kuid see ei mõjuta liikmesriikide õigust koguda järelevalvetasusid nende tegevuste osas, mida EKP ei teosta või mis tulenevad koostööst EKP-ga.

3.5.3. Euroopa Liidu ühtne kriisilahendusmehhanism⁴

Euroala ühine pangandusjärelevalve on esimene samm pangandusliidu loomisel. Pangandusliidu alustaladeks on ka ühtne kriisilahendusmehhanism SRM (*Single Resolution Mechanism*) ning ühine

⁴ Märkus: Antud peatükk sisaldab informatsiooni seisuga 11.03.2014

hoiuste tagamise fond ühise pangandusjärelevalve alla kuuluvatele krediidasutustele.

7. juulil 2013 avaldas Euroopa Komisjon Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse eelnõu, millega kehtestatakse ühtsed eeskirjad ja ühtne menetlus krediidasutuste ja investeerimisühingute saneerimiseks ühtse kriisilahendusmehhanismi ja ühtse kriisilahendusfondi raames ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1093/2010 (SRM määrus).

Kavandatud ühtne kriisilahendusmehhanism toetub krediidasutuste finantsseisu taastamise ja erilikvideerimise direktiivile BRR (*Bank recovery and resolution directive*). BRR direktiivi eesmärk on luua süsteem, mis lubaks järelevalveasutustel kriisi ilmnedes piisavalt varajases staadiumis sekkuda, et tagada krediidasutuse oluliste funktsioonide toimimine ning vajadusel lahendada krediidasutuse makseraskused minimaalsete mõjudega EL liikmesriikide finantssüsteemile. BRR direktiiv on Euroopa Liidu ühisturu üldine raamseadus. Ühtse kriisilahendusmehhanismi raames delegeeritakse panga saneerimise pädevus keskele Euroopa asutusele, mis koostöös Euroopa Komisjoniga hakkab krediidasutuste saneerimise eest vastutama.

Euroopa Komisjoni eelnõu kohaselt kattub SRM kohaldamisala SSM-i ulatusega, kuid vastupidiselt SSM-ile ei eristata krediidasutusi siin suuruse järgi, vaid SRM rakenduks ühetaoliselt kõikidele krediidasutustele. Eelnõu kohaselt koosneb ühtne kriisilahendusmehhanism Euroopa Komisjonist, SRM-i nõukogust (*Single Resolution Board*) ning riiklikest asutustest (*Resolution Authorities of the participating Member States*). SRM-i nõukogu võtab üle BRR direktiivi poolt riiklikele asutustele delegeeritud kohustused, kuid riiklikud asutused peavad SRM-i nõukogu abistama ja vajadusel saneerimiskavasid rakendama.

Euroopa Komisjoni eelnõu kohaselt hakkab ühe või teise panga saneerimise protsess peale siis, kui Euroopa Keskpang teavitab, et euroala või muu ühtses pangandusliidus osaleva liikmesriigi krediidasutus tuleb raskuste tõttu saneerida. SRM-i nõukogu teeb ettepaneku, milliste vahenditega krediidasutus saneeritakse ja kuidas osaleb selles kriisilahendusfond, misjärel Komisjon otsustab, kas ja millal krediidasutus saneeritakse. Eelnõu kohaselt piirduks Komisjoni roll otsusega algatada saneerimine ja kriisilahenduse raamistiku heakskiitmine. BRR direktiiv ega ka SRM määrus ei muuda Komisjoni pädevust riigiabi jõustamisel.

Konkreetsed meetmed pangale töötaks eelnõu kohaselt välja piiratud koosseisus SRM-i nõukogu, kus osalevad Euroopa Keskpanga ja Euroopa Komisjoni esindajad ning nende liikmesriikide järelevalveasutused, kus asuvad panga peakorter ja filiaalid ja/või tütarettevõtjad. Kriisilahenduse kava rakendamise kohustus on pandud SRM-i nõukogule ja riiklikele asutustele. Riiklikud asutused

rakendavad kava siseriiklikku õiguse raames ning nõukogu jälgib, kas seda tehakse antud suuniseid järgides.

Sarnane töökorraldus SRM-i nõukogu ja riiklike asutuste vahel kehtib ka teiste SRM-ist tulenevatel kohustuste täitmisel. Väljaspool euroala või pangandusliitu kuuluvaid riike esindab SRM-i nõukogu kõiki SRM-is osalevaid liikmesriike ning osaleb kriisihalduskolleegiumites.

Euroopa Komisjoni ettepanek näeb ka ette ühtse kriisilahendusfondi loomise, mida rahastatakse pangandussektori poolt. Fondi sissemaksete suuruseks oleks eeldatavalt 1% kõikidest tagatud hoiustest ehk umbes 55 miljardit eurot kümne aasta jooksul.

19. detsembril 2013 avalikustas oma arvamuse ühtse kriisilahendusmehhanismi eelnõu osas Euroopa Liidu Nõukogu. See erines mitmes olulises punktis Euroopa Komisjoni ettepanekust, sealhulgas ühtse kriisilahendusfondi struktuuri ja otsustusprotsessi osas. Arutelud SRM-i üle jätkuvad.

3.5.4. Aruandluse areng

2013. aastal võeti vastu kaks olulist krediidasutuste ja investeerimisühingute aruandlust korraldavat Euroopa Liidu regulatsiooni - uus kapitalinõuete direktiiv 2013/36/EL ja Euroopa Parlamendi ja Nõukogu otsekohalduv määrus (EL) nr 575/2013 usaldatavusnõuete kohta (edaspidi pangandusmäärus). Mõlemad regulatsioonid jõustusid 2014. aasta 1. jaanuarist. Pangandusmäärus näeb ette, et kõikidele Euroopa Liidus tegutsevatele investeerimisühingutele ja krediidasutustele kehtestatakse ühtsed järelevalveliste aruannete nõuded. Ühtsed nõuded kehtestatakse Euroopa Liidu otsekohalduvate õigusaktidega. See tähendab, et kõik krediidasutused ja investeerimisühingud hakkavad esitama riiklikele järelevalveasutustele ühetaolisi aruandeid. Finantsjärelevalve asutustele on jäetud õigus kehtestada aruannete esitamise tehniline formaat. Varasemalt eeldati, et Euroopa Komisjoni järelevalvelise aruandluse standard jõustub samaaegselt kapitali adekvaatsuse direktiivi ja pangandusmäärusega.

Uue standardi jõustumine toob kaasa olulised muudatused krediidasutuste ja investeerimisühingute aruandluse süsteemis. Enamik kehtivatest aruannetest asendatakse ühtsete, üleeuroopaliselt kehtivate aruannetega. Ühtlustatakse krediidasutuste ja investeerimisühingute usaldatavusnormatiivide aruannete ning konsolideeritud finantsaruannete sisu, vorm, aruandeperioodid ning esitamise tähtajad. Eesti krediidasutustele ja investeerimisühingutele tähendab standardi jõustumine, et seniste igakuiste usaldatavusnormatiivide aruannete asemel tuleb neil finantsjärelevalvele esitada kvartaalne aruanne. Aruannete esitamise tähtajad pikenevad seniselt keskmiselt kümnelt tööpäevalt kolmekümne tööpäevani, samas suureneb oluliselt aruannete arv. Samuti tähendab standardi jõustumine

olulisi muutusi järelevalveprotsessis, kuna järelevalve teostamisel tuginetakse muuhulgas aruannetest saadud informatsioonile. Lisaks tekib Finantsinspeksioonil pärast standardi jõustumist kohustus saadud andmetest teatud osa edastada Euroopa Pangandusjärelevalve EBA ja euroala ühtsele pangandusjärelevalvele.

Seoses uue elu- ja kahjukindlustuse riskipõhise kapitali adekvaatsuse raamistiku Solventsus II rakendamise edasilükkumisega avaldas Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve EIOPA 2013. aasta oktoobris dokumendi Liikmesriikide pädevatele asutustele teabe esitamise suunised. EIOPA suunised on adresseeritud liikmesriikide järelevalveasutustele ja sisaldavad tegevusjuhiseid ettevalmistavaks etapiks enne Solventsus II nõuete kohaldumist. Ettevalmistava etapi suuniseid rakendatakse alates 1. jaanuarist 2014 ja nende eesmärk on tagada kindlustus- ja edasikindlustusandjate ja konsolideerimisgruppide ning järelevalveasutuste valmisolek Solventsus II nõuete rakendamiseks alates 1. jaanuarist 2016. Vastavalt suunistele peavad kindlustusandjad esitama ettevalmistaval etapil järelevalveasutustele 2014. aasta kohta kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed aastaaruanded ning kvantitatiivsed kvartaliaruanded 2015. aasta III kvartali kohta.

Finantsinspeksioon viis 2013. aasta oktoobris kindlustusandjate seas läbi küsitluse, mille eesmärgiks oli ülevaate saamine ettevalmistusest Solventsus II ettevalmistava etapi aruandlusnõuete rakendamiseks. Kindlustusandjad olid vastava ettevalmistusega juba alustanud või kavandasid alustamist lähiajal.

Ettevalmistav etapp on oluline selleks, et tagada kindlustusandjate ja Finantsinspeksiooni ühine valmisolek ning võimekus uue aruandlussüsteemi kasutuselevõtuks ning ühtlasi kindlustada 1. jaanuari 2016 seisuga vastavalt Solventsus II nõuetele koostatud aruannete korrektne esitamine ja nende vastuvõtmine Finantsinspeksiooni poolt.

Tulenevalt Finantsinspeksiooni strateegilistest eesmärkidest järelevalveliste aruannete koostamise ja esitamise kulude vähendamise osas loodi Finantsinspeksiooni veebikeskkonda aruannete esitamise võimalused ka makseasutustele, fondivalitsejatele ja välisriikide kindlustusandjate filiaalidele.

3.5.5. Finantsinspeksiooni juhendid

Finantsinspeksiooni soovituslike juhenditega selgitatakse finantsvaldkonna tegevust reguleerivate õigusaktide sätteid ning suunatakse finantsjärelevalve subjekte õigusaktidest tulenevate nõuete kohaselt käituma. Lisaks sellele, et soovituslike juhenditega selgitatakse õigusnorme ja suunatakse finantsjärelevalve subjekte, vähendatakse nende kaudu ka regulatiivseid konkurentsieeliseid ning

turuosaliste õigusriski oma käitumise kujundamisel ja kujundatakse head tava finantssektoris.

1. augustil 2013 jõustus Finantsinspektsiooni soovituslik juhend Nõuded kindlustuslepingu kohta teabe esitamisele. Juhend võttis kokku senised kindlustusteenuste osutamist puudutavad Finantsinspektsiooni juhendid ja tegi ka mõningaid sisulisi muudatusi hetkel kehtivates suunistes. Eesmärgiks oli viia juhised kooskõlla kehtiva seadusandluse ja praktikaga ning ühtlasi anda juhised riskide maandamiseks kindlustuslepingus sisalduva teabe esitamisega seonduva võimaliku ebaselge või mittepiisava tegevuse osas.

1. jaanuaril 2014 jõustus 2013. aastal vastu võetud Finantsinspektsiooni soovituslik juhend Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise meetmed krediidi- ja finantseerimisasutustes. Juhendi eesmärgiks oli anda krediidi- ja finantseerimisasutustele soovituslikud selgitavad juhised, mis tulenevad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses ja riikidevahelise rahapesuvastase toimkonna FATF 2012. aasta soovitustes toodud põhimõtetest.

Juhendis on eelkõige tähelepanu pööratud kohustatud isikute kohustusele lähtuda nii hoolsusmeetmete kui ka muude seadusest tulenevate kohustuste täitmisel riskipõhisest lähenemisest. Juhendis tuuakse välja põhimõtted ja antakse selgitused hoolsusmeetmete riskipõhiseks kohaldamiseks, lisaks antakse juhiseid kliendi või tehingus osaleva isiku riskiastmete määramiseks. Sõltuvalt kliendi või isiku riskiastmest saab krediidi- või finantseerimisasutus valida hoolsusmeetmete kohaldamise ulatuse. Juhendi lisas on ära toodud näitlik mudel kliendi või tehingus osaleva isiku riskiastme määramiseks.

1. jaanuaril 2014 jõustus ka Finantsinspektsiooni soovitusliku juhend Nõuded likviidsusriski juhtimisele, mis kehtestas põhimõtted, millest krediidasutused peavad likviidsuse juhtimisel lähtuma. Juhend kehtestati krediidasutuste seaduses sätestatud nõuete täpsustamiseks ning see toob muuhulgas välja ka krediidasutuse nõukogu ja juhatuse kohustused likviidsusriski juhtimisel. Samuti käsitleb juhend muuhulgas tsentraliseeritud likviidsuse juhtimise, likviidsusriski stressitestimise ja likviidsuse talitluspidevuse planeerimisega seonduvaid teemasid.

Finantsinspektsiooni soovituslike juhenditega võeti üle ja kehtestati 2013. aastal ka Euroopa Väärtpaberituru Järelevalve ESMA järgmised suunised:

- Vastastikuse mõistmise memorandumide näidise suunised, milles käsitletakse alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate direktiiviga hõlmatud üksuste järelevalvega seotud konsultatsioone, koostööd ja teabevahetust;
- Alternatiivsete investeerimisfondide valitsejaid käsitleva direktiivi põhimõistete suunised;
- Suunised usaldusväärse tasustamispoliitika kohta alternatiivsete investeerimisfondide valitsejaid käsitleva direktiivi alusel;

- Tasustamispoliitika ja -tavad (finantsinstrumentide turgude direktiiv);
- Turutegemise ja esmasturuga seotud toimingute suhtes kohaldatavad erandid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) nr 236/2012 lühikeseks müügi ja krediidiriski vahetustehingute teatavate aspektide kohta;
- Börsil kaubeldavate fondide ja muude eurofondide emissioone käsitlevad suunised;
- Suunised finantsinstrumentide turgude direktiivis MiFID sätestatud vastavuskontrolli funktsiooni käsitlevate nõuete teatud aspektide kohta.

Finantsinspektsiooni soovitusliku juhendiga võeti üle ja kehtestati 2013. aastal samuti ka Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve EIOPA järgmised suunised:

- Suunised kindlustusandjatele sisemudelite eeltaotlusmenetluse kohta;
- Suunised kindlustusandjatele ettevaatava omariskide hindamise kohta (ORSA põhimõtete alusel);
- Juhtimissüsteemide suunised kindlustusandjatele;
- Täiendavad selgitused kindlustusandjate juhtimissüsteemide suunistele.

Samuti võeti üle ja kehtestati Finantsinspektsiooni soovitusliku juhendiga Euroopa Pangandusjärelevalve EBA suunised Suunised juhtorgani ja võtmeisikute sobivuse hindamise kohta.

Samuti alustas Finantsinspektsioon 2013. aastal soovitusliku juhendi Vastutustundliku laenamise nõuded täiendamisega. Nimetatud juhend selgitab krediidiastutustele kohalduvaid nõudeid laenu väljastamisel, sealhulgas laenuvõtja maksevõime hindamisel, samuti vastava lepingueelse teabe ja hoiatuste avaldamist.

3.6. Siseriiklik ja rahvusvaheline koostöö

3.6.1. Siseriiklik koostöö

Finantsinspektsioon teeb aktiivset koostööd Rahandusministeeriumi ja Eesti Pangaga finantsstabiilsuse hoidmisel ja turu arengu toetamiseks, lähtudes sõlmitud ühistegevuse kokkulepetest ja väljakujunenud koostöövõrgustikust. Vastavalt Eesti Panga, Finantsinspektsiooni ja Rahandusministeeriumi vahel sõlmitud koostöökokkuleppele tegutseb kokkuleppe osapoolte esindajatest koosnev ühiskomisjon koostöö koordineerimiseks ja kokkuleppega määratud ülesannete täitmiseks.

2013. aasta alguses kooskõlastas ühiskomisjon siseriikliku finantsalase õigusloome plaani. Regulaarselt käsitleti finantsstabiilsusega seotud küsimusi ning hinnati finantssektori olulisemaid riske.

2013. aastal olid nendeks Euroopa nõrk majanduskeskkond ja Põhjamaade majanduskeskkonna riskisus, mis omakorda avaldas mõju regiooni krediitiasutuste olukorrale, ning tasakaalustamatuste kasv Eestis majanduses. Samuti said ühiskomisjoni osapooled ülevaate Põhja-Balti stabiilsusgrupi NBSG (*Nordic-Baltic Cross-Border Stability Group*) erinevate alamtöögruppide tegevusest ning kujundati ühiseid siseriiklikke seisukohti Põhja-Balti stabiilsusgrupis käsitletavate teemade osas. Põhja-Balti stabiilsusgrupi alamtöögruppidest osaleb Finantsinspeksioon ISIWG-i (*Institutions and Systemic Importance Working Group*) ja kriisi ennetamist ja haldamist puudutavate juriidiliste küsimustega tegeleva RTWG (*Resolution Tools Working Group*) töös, neist viimane oli 2013. aastal Finantsinspeksiooni juhatuse liikme Kilvar Kessleri juhtida.

Kriisijuhtimisega seotud teemana oli ühiskomisjonis 2013. aastal arutelu all Tagatisfondi rahastamise, rahaliste vahendite haldamise, hoiuste hüvitamisega seotud praktiliste tegevusjuhiste ja kommunikatsiooniplaaniga seonduv. Tagatisfondil on kriisihalduse raamistikus täita oluline roll ning edukas funktsioneerimine kriisilukorras eduka kriisihalduse võtmefaktoriks.

Ühiskomisjonis kujundati ühiseid siseriiklikke positsioone küsimustes, mis aitavad tagada ühtse euroala pangandusjärelvalve sujuva rakendamise Eestis. Seda muuhulgas ka krediitiasutuste finantsseisu taastamise ja erilikvideerimise direktiivi BRR (*Bank recovery and resolution directive*) ning sellele toetuva ühtse kriisilahendusmehhanismi SRM (*Single Resolution Mechanism*) osas, mille kaudu ühtlustatakse kriiside lahendamise meetmed liikmesriikides.

2014. aasta alguses Euroopa Liidus jõustunud uuest kapitalinõuete direktiivist nr 2013/36 /EL lähtuvalt oli arutelu all ka kapitalinõuete kehtestamine Eestis, hinnati võimalike nõuete kehtestamise mõju ja kaardistati teistes Põhja- ja Baltimaades kavandatavad vastavasisulised muudatused regulatsioonides.

2013. aastal vahetas Finantsinspeksioon jätkuvalt informatsiooni politsei ja prokuratuuriga, see rakendus ka mitmetes kriminaalmenetlustes.

Finantsinspeksiooni esindajad osalesid ka aktiivselt rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks loodud valitsuskomisjoni tegevuses, mille üheks eesmärgiks oli 2013. aastal riikliku rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise ohuhindamise läbiviimine. Ohuhinnangu viidi läbi eesmärgiga kaardistada riskantsed valdkonnad, et pädevad asutused saaksid suunata oma tegevuse põhitähelepanu just suurema riskiga valdkondadele, mis ühe või teise sektori tegevusele enim mõju avaldavad.

3.6.2. Osalemine Euroopa finantsjärelevalve asutuste töös

Euroopa Liidu liikmesriigina on Eesti finantssektor Euroopa ühtse finantsteenuste turu osa, Eesti finantsstabiilsus sõltub kõige otsesemalt koostööst teiste Euroopa Liidu liikmesriikide, eeskätt Põhjamaadega. EL järelevalvelise tava ja poliitika kujundamist mõjutas Finantsinspeksioon 2013. aastal lisaks Euroopa Keskpanga raames ühise euroala riikide pangandusjärelevalve loomise protsessis osalemisele ka Euroopa finantsjärelevalve asutuste töö kaudu.

EL liikmesriikide järelevalveasutuste esindajad osalevad Euroopa finantsjärelevalve asutuste (ESA) – Euroopa Pangandusjärelevalve EBA (*European Banking Authority*), Euroopa Kindlustus- ja Töandjapensionide Järelevalve EIOPA (*European Insurance and Occupational Pensions Authority*) ja Euroopa Väärtpaberijärelevalve ESMA (*European Securities and Markets Authority*) - järelevalvenõukogude töös ning järelevalvenõukogude otsuste vastuvõtmisel. Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu ESRB (*European Systemic Risk Board*) töös osalevad Euroopa Keskpanga, liikmesriikide keskpankade, Euroopa järelevalveasutuste ja liikmesriikide järelevalveasutuste juhid.

Euroopa Liidu järelevalveasutused koordineerivad liikmesriikide finantsjärelevalvete tegevust ning töötavad välja ettepanekuid Euroopa Komisjonile õigusaktide kehtestamiseks. Lisaks võivad finantsjärelevalve asutused kehtestada liikmesriikide järelevalveasutustele juhiseid ja soovitusi. Asutustel on kohustus reageerida olukorrale, kus liikmesriik ei kohalda Euroopa Liidu seadusi õigesti. Erakorralistel asjaoludel võivad asutused võtta vastu liikmesriigi krediitdiasutusele, kindlustusandjale või muule järelevalvesubjektile kohustusliku akti eesmärgiga Euroopa Liidu õiguse rikkumine kõrvaldada. Euroopa Liidu ülese või osa liidust haarava kriisiolukorra puhul tuleb ühtsetel järelevalveasutustel koordineerida probleemi lahendamist liikmesriikide järelevalvajate poolt. Asutuste tegevust rahastavad liikmesriikide finantsjärelevalved ja Euroopa Komisjon. Euroopa Liidu järelevalveasutuste kõrgeim otsustusorgan on järelevalvenõukogu, kuhu kuuluvad kõigi vastava valdkonna järelevalve eest vastutava 27 Euroopa Liidu liikmesriigi järelevalveasutuste juhid.

Euroopa järelevalveasutuste tegevus oli 2013. aastal endiselt keskendunud Euroopa finantsolukorda puudutavate probleemide lahendamiseks vajalike regulatsioonide väljatöötamisele. Lisaks olid tähelepanu all ka Euroopa ühtse pangandusliidu loomisega seotud küsimused ning Euroopa järelevalveasutuste roll uues loodavas järelevalvemudelil.

Euroopa Komisjon jätkas 2011. aastal alguse saanud Euroopa järelevalveasutuste tegevuse analüüsi. Analüüsi tulemusena annab Euroopa Komisjon üldhinnangu Euroopa finantsjärelevalve süsteemile tervikuna ning esitab võimalikud muudatusettepanekud Euroopa Parlamendile ja Nõukogule. Kõik Euroopa järelevalveasutused koostasid ja esitasid Euroopa Komisjonile ülevaated oma tegevusest ning samuti anti ülevaade Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu toimimisest. Euroopa Komisjon viis

2013. aastal läbi ka avaliku küsitluse Euroopa finantsjärelevalve süsteemi toimimise kohta ning korraldas avaliku arutelu süsteemi toimimise hetkeolukorrast ja tuleviku väljavaadetest. Euroopa Komisjoni üldaruannet ja ettepanekuid finantsjärelevalve süsteemi täiendamise kohta on oodata 2014. aastal.

Euroopa järelevalveasutuste komiteedes ja töögruppides jätkusid arutelud Euroopa finantsolukorra probleemide mõju üle finantssektorile. Elu- ja kahjukindlustuse riskipõhise kapitaliadekvaatsuse raamistiku Solventsus II ja kapitalinõuete direktiivi 2013/36/EL e. CRD IV (*Capital Requirements Directive*) ning kapitalinõuete määruse (EL) 575/2013 e. CRR (*Capital Requirements Regulation*) alusel koostati mitmed olulised tehnilised standardid, soovitused ja juhised.

Toimus kuus järelevalveasutusi ühendava Euroopa Järelevalveasutuste Ühiskomitee (*Joint Committee*) kohtumist, kus muuhulgas oli endiselt kõne all Euroopa finantsjärelevalve asutuste eelarve. Siin püütakse jätkuvalt Komisjoni tähelepanu suunata vajadusele muuta täna kehtivat rahastamismudelit. Euroopa finantsjärelevalve asutuste liikmetele teevad jätkuvalt muret asutuste kasvavad kulud ning sellest lähtuvalt liikmemaksude suurused.

Lisaks analüüsisid Euroopa Pangandusjärelevalve ja Euroopa Väärtpaberijärelevalve krediidiastutuste Euribori (*Euro Interbank Offered Rate*) paneelis osalemisega seotud tegevust, hindasid võimalike muudatuste tegemise vajadust ja koostasid soovitused järelevalve kujundamiseks paneelis osalevate krediidiastutuste üle. Euroopa Pangandusjärelevalve ja Euroopa Väärtpaberijärelevalve ühine töörühm esitas Euroopa Komisjonile ettepanekud valdkonna täiendavaks reguleerimiseks.

Euroopa Järelevalveasutuste Ühiskomitees oli olulisel kohal ka arutelu sektoriülese riskiraporti koostamise üle ning võimalik Euroopa järelevalveasutuste vahelise koostöö tõhustamine tarbijakaitselistes küsimustes. Analüüsi, milline peaks olema tarbijasuundumuste kohta teabe kogumise ulatus, et info oleks riskide hindamisel piisavaks lähtealuseks. 25. juunil toimus Pariisis Euroopa finantsjärelevalve asutuste ühine tarbijakaitseseemaline infopäev, kus osalesid nii turuosalist kui ka liikmesriikide järelevalveasutuste esindajad.

2013. aastal olid Finantsinspeksiooni esindajad nimetatud Euroopa finantsjärelevalve asutuste 55 erineva komitee või töögrupi liikmeks, osaleti 98 komitee või töögrupi kohtumisel. Finantsinspeksiooni töötajate osalemisel erinevates Euroopa Liidu järelevalveasutuste töörühmades lähtutakse otstarbekuse printsiibist ehk sellest, mil määral on töörühma töö seotud Eesti turuga ning kui oluline on üks või teine teema Euroopa Liidu kontekstis.

Euroopa Pangandusjärelevalve EBA

Euroopa Pangandusjärelevalve EBA tegevuses oli jätkuvalt kesksel kohal kapitalinõuete uuele direktiivile 2013/36/EL e. CRD IV ja määrusele 575/2013 e. CRR tuginevate tehniliste standardite ja suuniste koostamine. Samuti arutleti ühtse järelevalvemehhanismi loomise üle ning EBA rolli üle ühtsete pangandusjärelevalve meetodite ja tavade väljatöötamisel. Otsustati, et ühtsete eeskirjade väljatöötamiseks koostab EBA järelevalve käsiraamatu (*Single Rulebook*).

CRD IV/CRR jõustumisega 2013. aasta suvel ja rakendumisega 1. jaanuarist 2014 lisandus EBA-le üle saja täiendava ülesande, millest suurem osa puudutab asjakohaste tehniliste standardite ja suuniste koostamist. CRD IV/CRR eesmärk on tugevdada krediitiasutuste kapitalibaasi. Regulatsiooniga kehtestati ühetaoline kohustuslik kapitalipuhver ja vabatahtlik vastutsükliline puhver ning sätestati uued likviidsuse ja finantsvõimenduse nõuded. Samuti kehtestati täiendavad kapitalinõuded süsteemselt olulistele pankadele. 2013. aastal koostas EBA ja esitas Euroopa Komisjonile kinnitamiseks üle kahekümne tehnilise standardi, neist enamiku väljatöötamine jääb 2014. aastasse.

Varasemate aastate kogemusele tuginedes viib EBA ka 2014. aastal läbi üleeuroopalise krediitiasutuste tugevusanalüüsi ehk stressitesti, mille ettevalmistused algasid aastal 2013. Seekordne tugevusanalüüs toimub riiklike järelevalveasutuste, Euroopa Keskpanga, Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu ja Euroopa Komisjoni koordineeritud koostöös. Koordineerimise põhjuseks on asjaolu, et enne, kui Euroopa Kesk pangale antakse ühtse järelevalvemehhanismi SSM (*Single Supervisory Mechanism*) raames 2014. aasta novembris täielikud järelevalvevolitused, viiakse ka Euroopa Keskpanga poolt selle ettevalmistusena läbi krediitiasutuste põhjalik hindamine (*Comprehensive Assessment*). Euroopa Keskpanga poolt läbiviidava stressitesti põhimõtted langevad kokku Euroopa Pangandusjärelevalve poolt läbiviidava 124 Euroopa Liidu krediitiasutust hõlmava tugevusanalüüsi põhimõtetega.

EBA komiteed ja töögrupid töötasid 2013. aastal välja tehnilisi standardeid, mis muuhulgas puudutasid ka aruandlust ja krediidiriski, kriisihaldust ja –ennetust ning kapitali ja likviidsuse ühisotsuseid. Käivitati veebipõhine küsimuste ja vastuste rakendus, mis annab järelevalveasutustele ja sidusrühmadele võimaluse esitada küsimusi CRD IV/CRR-i, sellega seotud tehniliste standardite ja EBA suuniste kohta.

2013. aastal osalesid Finantsinspektsiooni spetsialistid aktiivselt kolme EBA alalise komitee töös: aruandluse ühtlustamisega tegelevas komitees *Standing Committee on Accounting, Reporting, Auditing* SCARA, kapitalijärelevalve praktika ühtlustamisega tegelevas *Standing Committee on Oversight and*

Practices SCOP ja riskide analüüsi ning hindamisega ja reguleerimisega tegelevas komitees *Standing Committee on Regulation and Policy SCRePol*.

Aruandluse, raamatupidamise ning auditeerimisküsimustele keskendunud *Standing Committee on Accounting, Reporting, Auditing SCARA* ülesandeks on analüüsida raamatupidamisarvestuses ja auditeerimistegevuses toimuvate arengute mõju pangandussektorile. SCARA töös olid 2013. aastal märksõnadeks COREP (ühtne aruandlus) ja FINREP (finantsaruandlus) ehk EL ühtne aruandlusraamistik. Muuhulgas koostati selle raames aruandluse tehnilisi standardeid ja aruandevorme.

Standing Committee on Oversight and Practices SCOP tegeles 2013. aastal EBA stressitesti ettevalmistustega ning EBA soovitusel koostamisega varade kvaliteedi hindamiseks. Soovituse järgimine peaks tulevikus paremini aitama krediitiasutuste laenuportfellides võimalikke probleemvaldkondi tuvastada ning andma piisavalt teavet varade kvaliteedi kohta. SCOP-i alamtöögruppides tegeleti EL pangandussektori riskihinnangute koostamisega, töötati välja ühised reeglid probleemsete krediitiasutustega tegelemiseks, toimusid arutelud pangagruppide järelevalvekolleegiumite töö ja EBA võimaliku tegevuse üle kolleegiumite töö suunamiseks.

Standing Committee on Regulation and Policy SCRePol ja selle alamtöögruppides käsitleti CRD IV/CRR alusel tehniliste standardite väljatöötamisega seonduvaid probleeme. Standardite koostamisel olid kõne all riskipositsioonide arvutamise alused, investeerimisühingute püsivate üldkulude arvestamine, krediitiasutuste likviidsuse täiendav monitooring ning selle aruanded, samuti ülilikviidsete varade defineerimine. Alamtöögruppides olid päevakorral veel ka krediitiasutuste juhtimise ja juhtide töö tasustamisega seotud küsimused, sealhulgas vastavasisuliste ülevaadete koostamine.

Standing Committee on Financial Innovation SCFI koostas suunised, mis puudutavad makseraskustes klientide kohtlemise ja vastutustundliku laenamise head tava. Koostöös ESMA-ga valmis avalikkusele suunatud hoiatus virtuaalrahaga kauplemise ohtude kohta.

Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve EIOPA

Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalves EIOPA jätkusid ka 2013. aastal ettevalmistused uue elu- ja kahjukindlustuse riskipõhise kapitaliadekvaatsuse raamistiku - Solventsus II direktiivi (2009/138/EÜ) rakendamiseks. EIOPA 2013. aasta tööplaanis oli muuhulgas kavas 53 tehnilise standardi ja soovitusel koostamine, mis on vajalikud Solventsus II-le üleminekuks. 2012. aasta lõpus otsustati, et Solventsus II-le üleminekul saab olema vaheetapp. Seetõttu otsustas EIOPA järelevalvenõukogu EIOPA asutamismääruse artikkel 16 alusel koostada EL liikmesriikide järelevalvetele

suunised, millele tuginedes peavad liikmesriikide pädevad asutused raporteerima, missuguseid meetmeid on liikmesriigid Solventsus II-le ülemineku vaheetapis kasutusele võtnud. Vaheetapi suunised jõustusid 2013. aastal.

EIOPA järelevalvenõukogu otsustas samuti koostada küsimused-vastused (*Question and Answer (Q&A) process on EIOPA Guidelines*) eesmärgiga kirjeldada kindlustuse ja pensionide valdkonda puudutavate suuniste üldpõhimõtteid, nende tõlgendamist ja rakendamist.

EIOPA koolitusprogrammi raames korraldas Finantsinspeksioon 2013. aastal Tallinnas kahepäevase juhtimise teemalise seminari *Governance under Solvency II*, kus osalesid liikmesriikide järelevalveasutuste ja Balti riikide kindlustusandjate esindajad.

2013. aastal osales Finantsinspeksioon EIOPA komiteede ja töögruppide *Financial Requirements Expert Group*, *Information Technology and Data Committee*; *Internal Governance, Supervisory Review and Reporting Expert Group* ja *Insurance Groups Supervision Committee* töös. Põhitööks oli siin Solventsus II vaheetapi suuniste koostamine ja liikmesriikide keeltesse tõlkimine.

Financial Requirements Expert Group FinReq tegeleb Solventsus II standardnõuetega kindlustusandjate kapitali adekvaatsuse hindamiseks ning tehniliste eraldistega nii kahju- kui ka elukindlustuses. 2013. aastal valmis EIOPA mõjuanalüüs kindlustuslepingust tulenevatele pikaajalistele garantiidega kohustustele LTGA (*Long-Term Guarantee Assessment*), mille eesmärk oli hinnata Solventsus II rakendamisel kohalduvate uute tehniliste meetmete mõju eraldiste hindamisel. Finantsinspeksioon andis oma panuse mõjuanalüüsi läbiviimisesse Eesti turul tegutsevate kindlustusandjate kaasamise kaudu, samuti tegeles Finantsinspeksioon hiljem ka kogutud andmete analüüsiga ja lõppraporti koostamisega. Analüüsi tulemusel muudeti tehnilisi meetmeid selliselt, et nende rakendamine on laiaulatuslikum kui mõjuanalüüsis välja pakutud. Lisaks toimusid töögruppis arutelud stressitesti läbiviimise ja sellele eelneva proovitestimise üle.

Internal Governance, Supervisory Review and Reporting Expert Group IGSRR tegeleb kindlustusandjate juhtimisele seatavate kvalitatiivsete nõuete väljatöötamise ning ühtse järelevalvelise tava kujundamisega. Sarnaselt varasematele aastatele tegeles IGSRR ka 2013. aastal peamiselt Solventsus II-le ülemineku ettevalmistuste ja vaheetapi suuniste koostamisega. Suvel edastati liikmesriikidele vaheetapina valminud EIOPA suuniste tõlked, eestikeelse tõlke kontrollimise ja paranduste sisseviimise eest seisis hea Finantsinspeksioon.

Kindlustusgruppide järelevalvega tegelevas töögruppis *Insurance Groups Supervision Committee* jätkusid arutelud järelevalvekolleegiumite tegevuse üle ning EIOPA avaldas ettepanekud, millisenä näeb

ta oma rolli kindlustusgruppide järelevalvekolleegiumite tegevuse suunamisel. Kinnitati ka kolleegiumite tegevuskava aastateks 2014-2015. Finantsinspektsiooni jaoks on järelevalvekolleegiumite tegevust puudutavad küsimused olulised eelkõige arvestades direktiivist 98/78/EÜ tulenevad nõudeid kindlustusgruppide täiendava järelevalve kohta. Finantsinspektsiooni järelevalve all olevatest kindlustusandjatest kuulus 2013. aastal täiendava järelevalve alla kuuluvatesse kindlustusgruppidesse 7 kindlustusandjat.

EIOPA tarbijakaitse komitee *Committee on Consumer Protection and Financial Innovation* CCPFI töötas 2013. aastal välja erinevaid kindlustustooteid võrdlevate veebilehtede koostamise hea tava, et edendada sellistel veebilehtedel esitatava teabe läbipaistvust ja lihtsust. Koostati suunised kindlustusvahendajatele kliendikaebuste menetlemiseks. Samuti viidi läbi analüüs, kuidas on liikmesriigid täitnud Euroopa Kohtu otsust, mis nõudis kindlustusmaksete ja -hüvitiste osas meeste ja naiste võrdse kohtlemise tagamist.

Kaido Tropp, Finantsinspektsiooni juhatuse liige kuni 31. detsembrini 2013, jätkas tööd EIOPA Infotehnoloogia ja aruandluse töögrupi *Information Technology and Data Committee* ITDC asejuhina. 2013. aasta septembris korraldas Finantsinspektsioon Tallinnas ITDC töögrupi kohtumise, kus peateemaks oli IT-lahenduste loomine Solventsus II alusel aruandluse edastamiseks liikmesriikidelt EIOPA-le.

Euroopa Väärtpaberijärelevalve ESMA

Euroopa Väärtpaberijärelevalve ESMA koostas sarnaselt EBA-le ja EIOPA-le 2013. aastal peamiselt tehnilisi standardeid ja suuniseid tööplaanis oli 106 tehnilise standardi ja 28 suunise koostamine. Tähelepanu all olid jätkuvalt turuinfrastruktuuri puudutava regulatsiooni (*European Market Infrastructure Regulation* EMIR) rakendamisega seotud küsimused, muuhulgas ESMA ülesanded kauplemisteabe hoidlate (*Trade Repository*) registreerimise ja nende üle järelevalve teostamisel. Samuti tegeleti endiselt lühikeseks müügi (*short selling*) määruse rakenduslike küsimustega.

2013. aastal olid ESMA kõrgendatud tähelepanu all krediidireitingu agentuurid, nii nende tegevus Euroopas kui ka järelevalveline koostöö pädevate asutustega Ameerika Ühendriikides. ESMA viis läbi reitinguagentuuride kohapealseid kontrolle ning sõlmis järelevalvealased koostöökokkulepped kolmandate riikide pädevate asutustega.

ESMA *Task Force on framework for cooperation and information exchange* töögrupi tegevuse eesmärgiks on edendada liikmetevahelist koostööd ja teabevahetust. 2013. aastal koostati ja esitati

järelevalvenõukogule kinnitamiseks ESMA liikmete koostöökokkulepe ja suunised (*Guidelines & multilateral Memorandum of Understanding*), mis asendab senist ESMA eelkäija CESR-i koostöökokkulepet. Kokkuleppe osapoolena on kaasatud ka ESMA ulatuses, mis puudutab tema otsest järelevalvelist tegevust. Koostöökokkuleppe suunistes selgitatakse koostöö õiguslikke ja praktilisi aluseid.

Investment Management Standing Committee eesmärgiks on nõustada Euroopa Komisjoni avatud investeerimisfondide direktiivi UCITS (2009/65/EÜ) ehk nn eurofonde käsitleva direktiivi rakendamisel ja alternatiivsete investeerimisfondide valitsejaid käsitleva AIFM direktiivi (*Alternative Investment Fund Managers Directive*) jõustumisega seotud küsimustes ning nende alusel suuniste ja soovitude koostamisel. 2013. aastal sõlmiti koostöökokkulepped kolmandate riikidega, kust pärit juriidilised isikud sooviksid AIFMD režiimi alusel Euroopa Liidu territooriumil oma alternatiivseid investeerimisfonde turustada. Koostöökokkulepped sõlmiti 42 pädeva asutusega kokku 35 erinevast riigist. Lisaks töötati välja alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate tegevust puudutavad tehnilised standardid ja kinnitati AIFM direktiivi alusel koostatud tasustamispoliitikat puudutavad suunised ning raporteerimismeetmeid puudutava suunised.

Market Integrity Standing Committee töös olid tähelepanu all lühikeseks müügi määru alusel tehingutest raporteerimisega seotud küsimused. Koostati ESMA diskussioonipaber, mille kaudu kogutakse arvamusi ESMA tehnilise nõuande koostamiseks siseinfo põhinevate tehingute ja turuga manipuleerimise määru kohta.

Corporate Reporting Standing Committee koordineerib järelevalvepoliitikat aruandluse, auditeerimise ja raporteerimise alal ning koos *European Enforcers Coordination Sessions* töögrupiga tagab Euroopa väärtpaberialaste aruandlusstandardite (IAS/IFRS) ühetaolise rakendamise ja tõlgendamise liikmesriikide poolt. 2013. aastal tegeleti IFRS-i rakenduslike küsimustega, viidi läbi finantsaruannete analüüs ning pandi paika põhieesmärgid finantsaruandluse ühtseks jõustamiseks. Lisaks kujundati seisukoht Euroopa Komisjoni poolt edastatud Maystadt'i raportile. Maystadt'i raportis on analüüsitud ja välja pakutud lahendused, kuidas muuta EL liikmesriikide hääli aruandlusküsimuste ja regulatsioonide kujundamisel rahvusvahelistes organisatsioonides ühtsemaks ja tugevamaks. Aasta lõpus koostati avalikule konsultatsioonile esitamiseks suunised, mis käsitlevad IAS/IFRS-is sätestatud teabe avalikustamise nõudeid.

Investor- ja tarbijakaitsealaste küsimustega tegelevates komiteedes *Investor Protection and Intermediaries Standing Committee* ja *Financial Innovation Standing Committee* olid keskmateks küsimusteks liikmesriikide arusaamad uuenduslikest finantstoodetest ja -tegevustest. Lisaks töötati 2013.

aastal välja investoritele suunatud hoiatused hinnavahelepingutega CFD (*Contracts for difference*) kauplemise ja keerukatesse toodetesse investeerimisega kaasnevate riskide kohta.

Corporate Finance Standing Committee töö eesmärk on lahendada prospektide ja väärtpaberiturul läbipaistvusega seotud küsimusi. 2013. Aastal koostati prospektidirektiivist tuleneva ESMA mandaadi alusel prospekti lisasid puudutava tehnilise standardi eelnõu ning prospektidirektiivi artikkel 20 alusel koostatud vastavushinnangu raamistiku uuendus. Euroopa Komisjoni palvel koostati analüüs liikmesriikide tsiviil-, kriminaal-, haldus- ja riigivastutusest prospektiga seotud rikkumiste eest.

2013. aasta juunikuuni oli ESMA üheks juhatuse liikmeks Raul Malmstein, Finantsinspeksiooni juhatuse esimees kuni 16. jaanuarini 2014.

3.6.3. Koostöö Euroopa Keskpankaga

Alates 2012. aastast on seoses SSM-i käivitamisega Finantsinspeksioon teinud tihedat koostööd Euroopa Keskpankaga. Juhatuse esimees Raul Malmstein osales kõrgetasemelises otsustusrühmas ja juhatuse liige Kilvar Kessler pangajärelevalve rakkerühmas. Nende mõlema ülesandeks oli läbi töötada, analüüsida ja kujundada tulevase SSM-i arhitektuur. Täiendavalt osales Finantsinspeksioon aktiivselt rakkerühma töövoos, mis kujundas konkreetsete õigusaktide eelnõusid SSM-i tarbeks. Alates 2014. aastast osaleb Finantsinspeksioon SSM-i otsustusprotsessis järelevalvenõukogu kaudu.

3.6.4. Rahvusvaheline koostöö rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alal

2013. aastal toimus Euroopa Nõukogu rahapesu tõkestamise meetmeid hindava ekspertkomitee MONEYVAL⁵ hindamisvisiit Eestisse. MONEYVAL-i hindas oma 4. hindamisvoorus Eestis 2003. aastal jõustunud riikidevahelise rahapesuvastase toimekonna FATF 40 soovitusel ja 9 erisoovituse täitmise efektiivsust. Hindamisvisiidi ettevalmistamiseks moodustatud ametkondadevahelises töögrupis oli Finantsinspeksiooni koordineerida krediidi- ja finantseerimistasutuste tegevuse üle teostatava järelevalve osa. 11.-17. novembril 2013 toimunud visiidi käigus intervjuueerisid MONEYVAL-i esindajad Eestis rohkem kui 120 inimest - nii kohustatud isikute kui ka ametiasutuste esindajaid.

Samuti osales Finantsinspeksioon Euroopa Pangandusjärelevalve EBA rahapesu ja terrorismi rahastamise komitee AMLC tegevuses. Komitee tegevus oli keskendunud peamiselt FATF-i 2012. aasta soovitustest lähtuvate nõuete ühtsete rakendamise tagamisele ja IV rahapesu tõkestamise direktiivi

⁵ The Select Committee of Experts on the Evaluation of Anti Money Laundering Measures

projekti ettevalmistamisega seonduvate järelevalveliste küsimuste arutamisele, sealhulgas keskenduti peamiselt riskipõhiste järelevalvemeetodite väljatöötamisele. 2013. aasta lõpus moodustati komitee juurde töögrupp, mille eesmärgiks on IV rahapesu tõkestamise direktiivi alusel juhendi väljatöötamine hoolsusmeetmete lihtsustatud ja tugevdatud korras kohaldamiseks. Teise olulise küsimusena käsitleti komitees Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2007/64/EÜ makseteenuste kohaldamise kohta EL liikmesriikides osas ühetaolise rakendamise põhimõtteid.

3.6.5. Koostöö välisriikide järelevalvetega

Finantsinspeksioon tegi 2013. aastal jätkuvalt koostööd Euroopa Liidu liikmesriikide järelevalveasutustega, milleta pole mõeldav omada ülevaadet ning hinnata Eesti järelevalvesubjektide emaettevõtjate koduriigis toimuva mõju Eesti järelevalvesubjektidele. Koostöö eesmärgiks on ka informeerida Eestis tegutsevate finantsasutuste koduriikide järelevalveid Eesti finantssektori arengutest ja järelevalvesubjektide poolt võetavatest riskidest.

Sarnaselt eelnevatele aastatele toimusid regulaarsed kohtumised Eesti finantsjärelevalve ja finantsasutuste koduriikide järelevalvete esindajate vahel. Samuti osaleti mitmepoolsetel riskikohtumistel, kus lisaks järelevalveasutustele osalesid ka Eesti järelevalvesubjektide emaettevõtjate esindajad. Samuti osaleti järelevalvekolleegiumite töös.

Tihe infovahetus jätkus ka järelevalvelistes kolleegiumites, samuti toimus mitmeid kohtumisi Skandinaavia ja Baltimaade järelevalvete esindajate vahel. Järelevalveliste kolleegiumite üheks põhitööks on finantsasutuste järelevalvelise ühishinnangu JRAD (*Joint Risk Assessment Decision*) koostamine.

Järelevalveliste ühishinnangute raames andis Finantsinspeksioon koostöös ühe või teise piiriülese pangagrupi üle järelevalvet teostavate asutustega hinnangu pangagruppide ja nende tütarpankade finantstugevusele, juhtimise korraldusele, sisekontrolli süsteemide toimimisele, peamistele riskidele ja kapitali piisavusele. Lisaks eelnimetatud ühisotsustele oli järelevalveliste kolleegiumite tähelepanu all ka üleeuroopalise krediidasutuste varade kvaliteedi hindamise ja SSM-i käivitamisega seonduv ning samuti mitmete sisemudelite loamenetlustega seonduvad küsimused. Eesti kuulus 2013. aastal kuue pangandusjärelevalve kolleegiumi – Swedbank, SEB, Danske, DnB, Nordea ja Citadele - koosseisu.

Kindlustussektori järelevalves on Finantsinspeksiooni jaoks lisaks koostööle kindlustusandjate koduriigi järelevalvetega oluline ka koostöö Läti ja Leedu järelevalveasutustega. Seda seetõttu, et mitmed Eestis tegevusluba omavad kindlustusandjad tegutsevad olulises mahus piiriüleselt läbi Läti ja Leedu filiaalide. Finantsinspeksiooni algatusel ning Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve

EIOPA toel toimus kolme Balti riigi kindlustusandjate juhtidele koolitus peatselt jõustuva Solventsus II juhtimissüsteemi nõuete teemal.

Sarnaselt 2011. aastal sõlmitud piiriüleste kindlustusandjate järelevalve koostöökokkuleppele Leedu järelevalveasutusega sõlmiti analoogne koostöökokkulepe 2013. aastal ka Läti järelevalveasutusega.

Finantsinspeksioon on kindlustusgruppide täiendava järelevalve direktiivi 98/78/EÜ kohaselt kaasatud ka kindlustusgruppide täiendava järelevalve alasesse koostöösse. Praeguses faasis, kus Solventsus II direktiivist tulenevad uued nõuded ei ole veel jõustunud, töötavad erinevate kindlustusgruppide järelevalvesse kaasatud järelevalveasutused proportsionaalselt kindlustusgrupi suurusele ja keerukusele välja lahendusi nende riskianalüüsides ja mõistagi valmistatakse ka Solventsus II nõuetele üleminekuks. Finantsinspeksiooni järelevalve alla kuuluvatest kindlustusandjatest kuulus 2013. aastal täiendava järelevalve alla kuuluvatesse kindlustusgruppidesse 7 kindlustusandjat – SEB Elu- ja Pensionikindlustus, Compensa Life Vienna Insurance Group SE, Mandatum Life Insurance Baltic SE, D.A.S. Õigusabikulude Kindlustuse AS, ERGO Insurance SE, If P&C Insurance AS ning Seesam Insurance AS ja üks fondivalitseja Nordea Pensions Estonia AS.

3.6.6. Koostöö Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogus

Koostöös Eesti Pangaga osales Finantsinspeksioon Euroopa Keskpanga juures tegutseva Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu ESRB (*European Systemic Risk Board*) tegevuses. Finantsinspeksioon osaleb ESRB kõrgeima otsustusorgani - haldusnõukogu istungitel hääleõiguseta liikmena ning ESRB juurde loodud nõuandva tehnilise komitee ATC (*Advisory Technical Committee*) töös täisliikmena. Osalemine Euroopa Liidu finantsstabiilsuse analüüsi ja infovahetuse protsessis on oluline Finantsinspeksiooni enda analüüsides koostamisel ning koostöö arendamisel järelevalvete ning keskpankadega kriisijuhtimise valdkonnas.

Finantsinspeksioon osales 2013. aastal neljal ATC kohtumisel, kus jätkuvalt arutati finantsstabiilsuse tagamisega seotud küsimuste üle ning analüüsiti liikmesriikide pangandussektoritest tõusetavaid riske Euroopa finantsstabiilsusele. Kavandati Euroopaülese stressitesti läbiviimist ning koostööd EBA-ga tugevusanalüüsides meetoodika ühtlustamisel.

Lisaks osaleb Finantsinspeksiooni spetsialist ATC alamtöögrupi – *Analysis Working Group* AWG - tegevuses. AWG töös olid olulisel kohal liikmesriikide pangandussüsteemide riskianalüüsid,

täiendavate andmete kogumine varipanganduse analüüsiks ning arutelud finantssektori vastastikuste seoste hindamise üle.

3.6.7. Koostöö ülemaailmsetes organisatsioonides

2013. aastal osales Finantsinspeksioon liikmena ka ülemaailmsete organisatsioonide *International Association of Insurance Supervisors IAIS*, *Bank of International Settlements BIS*, sealhulgas BIS-i Kesk- ja Ida Euroopa Regionaalgrupp *Group of Banking Supervisors from Central and Eastern Europe BSCEE* ja *International Organization of Securities Commission IOSCO* ning *Organisation for Economic Cooperation and Development OECD* töös. Koostöö käigus vastati küsimustele ja päringutele.

Samuti osales Finantsinspeksioon 2013. aastal Eesti liitumisjärgsel hindamisel, mille käigus anti OECD-le ülevaade liitumisjärgsete soovitude täitmisest. OECD poolt hinnati Finantsinspeksiooni piiriülese järelevalvelise koostöö toimimist ja selle edendamist välisriikide pädevate asutustega ning arenguid *Corporate Governance* soovitude järgimisel. Viimase osas tuleb 2015. aastal eduraporti täiendav kaitsmine.

Lisaks on Finantsinspeksioon Kesk- ja Ida-Euroopa finantsjärelevalve asutuste koostöö foorumi liige (*CEE Forum*), kus peamisteks liikmeid ühendavateks teemadeks on finantsasutuste asukohariigis järelevalve teostamisega seotud juriidilised ja rakenduslikud küsimused. 2013. aastal jätkus liikmetevaheline teabevahetus ja ühiste seisukohtade kujundamine Euroopaüleste järelevalvelist tegevust puudutavate regulatsioonide väljatöötamisel.

3.6.8. Rahvusvahelised missioonid ja külaskäigud

Rahvusvahelise Valuutafondi IMF artikkel IV missiooni raames andis Finantsinspeksioon 2013. aastal IMF-ile ülevaade oma järelevalvelisest tegevusest, täiendavate kapitalinõuete määramisest, piiriülesest koostööst ning loodava Euroopa ühtse pangandusjärelevalve mõjust Finantsinspeksiooni tööle. Sügisel külastas Finantsinspeksiooni IFM-i uus missioonijuht Thomas Dorsey.

Juunikuus külastasid Finantsinspeksiooni Albaania finantsjärelevalveasutuse spetsialistid. Visiidi raames tutvustati neile Finantsinspeksiooni organisatsioonilist ülesehitust, pensionifondide järelevalve protsessi, tegevuslubade väljastamise praktikat ning sunnimehhanismide kohaldamist väärtegade korral.

Samuti külastasid 2013. aastal Finantsinspeksiooni Rootsi parlamendi delegatsiooni ning Briti saatkonna esindajad ja Prantsuse majandusministeeriumi nõunikud, kellele tutvustati finantsjärelevalve korraldust Eestis, järelevalvelisest piiriülesest koostööst ning Eesti finantssektori arenguid ja riske.

4. Finantsinspeksiooni 2013. aasta tulude-kulude aastaaruanne

Arvestuspõhimõtted

Üldine

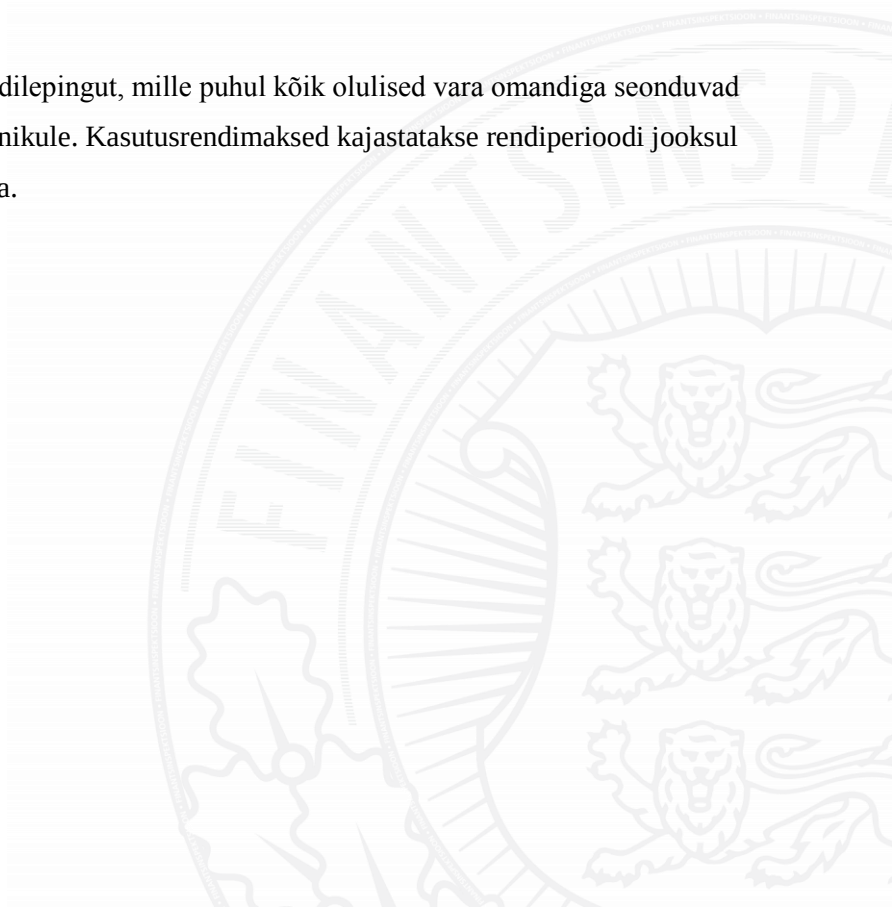
Finantsinspeksiooni tulude-kulude aastaaruande koostamisel on lähtutud Finantsinspeksiooni seadusest ja rakendatud arvestuspõhimõtetest. Vastavalt Eesti Panga seadusele ei maksa Finantsinspeksioon tulumaksu ega muid majandustegevusega seotud makse riigieelarvesse, välja arvatud füüsiliste isikutega seotud maksud. Käibemaksuseaduse § 21 tulenevalt on Finantsinspeksioon registreeritud piiratud käibemaksukohuslaseks ja arvestab tasumisele kuuluva käibemaksu Euroopa Liidu siseselt soetatud või imporditud kaupade ja teenuste käibelt. Finantsinspeksiooni tulud ja kulud on kajastatud arvestusperioodi jooksul tekkepõhiselt, sõltumata raha laekumisest või tasumisest. Majandustehingud on kirjendatud soetusmaksumuse printsiibi alusel nende toimumise momendil. Tulude-kulude aastaaruanne on koostatud tuhandetes eurodes, kui ei ole eraldi viidatud mõnele teisele vääringule.

Tehingud välisvaluutas

Välisvaluutadeks on loetud kõik teised valuutad peale euro (s.o Finantsinspeksiooni arvestusvaluuta). Välisvaluutas toimunud tehingute kajastamisel on aluseks võetud tehingu toimumise päeval ametlikult kehtinud Euroopa Keskpanga vahetuskursid.

Kasutusrendid

Kasutusrendina käsitletakse rendilepingut, mille puhul kõik olulised vara omandiga seonduvad riskid ja hüved ei ole üle kandunud rentnikule. Kasutusrendimaksed kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt tulude-kulude aruande kuluna.

TULUDE-KULUDE ARUANNE

tuhandetes eurodes

	LISA	2013	2012
TULUD			
Järelevalvetasud	1	4 587	4 636
Muud tulud	2	22	23
Tegevustulud kokku		4 609	4 659
KULUD			
Tööjõukulud	3	2 958	2 767
Mitmesugused tegevuskulud	4	1 394	1 489
Muud kulud	5	45	42
Tegevuskulud kokku		4 397	4 298
Põhitegevuse tulem		212	361
Finantstulud ja –kulud	6	0	185
Aruandeaasta tulem		212	546

TULUDE-KULUDE AASTAARUANDE LISAD

LISA 1

Järelevalvetasu

tuhandetes eurodes

	Järelevalvetasud 2013	Järelevalvetasud 2012
Krediidiasutused	2 922	2 914
Kahjukindlustusandjad	570	570
Fondivalitsejad	344	349
Elukindlustusandjad	335	374
Kindlustusmaaklerid	138	135
Investeerimisühingud	152	154
Väätpaberite keskreistri pidaja	27	29
Reguleeritud väätpaberiturukorraldaja		
Makseasutused	99	111
Kokku	4 587	4 636

Järelevalvetasu mahuosa määrad

protsentides

	Järelevalvetasu mahuosa määrad 2013	Järelevalvetasu mahuosa määrad 2012
Krediidiasutused	0,0133	0,0135
Kahjukindlustusandjad	0,095	0,099
Fondivalitsejad	0,006/0,012	0,007/0,013
Elukindlustusandjad	0,02	0,025
Kindlustusmaaklerid	0,9	0,95
Investeerimisühingud	0,18	0,19
Väärtpaperite keskregistri pidaja	0,4	0,5
Reguleeritud väärtpaperituru korraldaja		
Makseasutused	0,2	0,25

Finantsinspektsiooni finantseerimise põhimõtted on sätestatud Finantsinspektsiooni seadusega, mille ajakohane tekst on kättesaadav Riigi Teataja veebilehelt aadressil www.riigiteataja.ee.

Fondivalitsejate järelevalvetasu osas kehtivad erinevat tüüpi fondidel erinevad mahuosa määrad.

Järelevalvetasu koosneb kahest komponendist: kapitaliosast, milleks on summa, mis võrdub ühe protsendiga järelevalvesubjekti minimaalsest (neto)omavahendite, omakapitali või aktsiakapitali summast; mahuosast, milleks on summa, mis võrdub rahandusministri poolt Finantsinspektsiooni nõukogu ettepanekul kehtestatud protsendiga järelevalvesubjekti varast, kindlustusmaksete kogusummast, arvestusvarast või komisjonitasude kogusummast.

Järelevalvetasu kapitaliosa ja mahuosa ettemakse tasutakse Finantsinspektsioonile eelarveaastale eelneva aasta 31. detsembriks. Mahuosa lõppmakse tasutakse eelarveaasta 1. septembriks.

Eelarveaasta jooksul lisanduvad järelevalvesubjektid tasuvad järelevalvetasu ainult kapitaliosa ulatuses 30 päeva jooksul arvates tegutsemise õiguse tekkimisest.

LISA 2

Muud tulud

tuhandetes eurodes

	2013	2012
Menetlustasud	10	11
Muud tulud	12	12
Kokku	22	23

Vastavalt Finantsinspektsiooni seadusele tasub füüsiline isik, juriidiline isik või välismaa äriühingu filiaal, kes taotleb Finantsinspektsioonilt taotluse läbivaatamist või toimingute sooritamist Finantsinspektsioonile menetlustasu.

Muud tulud kirje kajastab Finantsinspektsiooni endise töötaja poolt vastavalt pooltevahelisele stažeerimiskokkuleppele Finantsinspektsioonile hüvitatavat summat.

LISA 3

Tööjõukulud

tuhandetes eurodes

	2013	2012
Töötasu	2 172	2 034
Maksud	748	698
Nõukogu tasud	38	35
Kokku	2 958	2 767

Tööjõukulud sisalduvad töötasud, lisatasud, juhatuse liikmete töötasud, lahkumishüvitised ja Finantsinspektsiooni töötajate arvestuslik puhkusekohustuse kasv kasutamata puhkuste osas koos sotsiaalmaksuga summas 3 tuhat eurot.

Finantsinspektsiooni töötaja keskmine töötasu oli 2013. aasta lõpus 1 914 eurot kuus, 2012. aastal oli keskmine töötasu vastavalt 1 710 eurot kuus. 2013. aastal oli Finantsinspektsiooni nõukogu ja juhatuse liikmetele väljamakstud tasu kogusuurus 365 tuhat eurot. 2012. aastal väljamakstud tasu 324 tuhat eurot. Töötajatele makstud tulemustasud kokku moodustasid 7,6 % tööjõukulust.

Keskmine töötajate arv 2013. aastal oli 73 ja 2012. aastal 74.

LISA 4

Mitmesugused tegevuskulud

tuhandetes eurodes

	2013	2012
Rahvusvaheliste organisatsioonide liikmemaks	405	348
Kinnisvara rent	285	366
IT infrastruktuur, tarkvara ja arendus	203	318
Töölähetus	194	160
Bürookulu	85	108
Kommunikatsioonikulu	84	59
Koolitus	54	58
Raamatupidamise teenus	50	50
Õigusabi ja konsultatsioonid	10	1
Teabeagentuurid	8	9
Personalitöö	8	3
Põhivara rendikulu	4	5
Auditorkontrolli kulu	4	4
Kokku	1 394	1 489

Tegevuskulud

Rahvusvaheliste organisatsioonide liikmemaksudena kajastatakse Finantsinspektsiooni poolt järgmistele rahvusvahelistele organisatsioonidele: ESMA, EIOPA, EBA, IAIS, BSCEE ja IOSCO tasutud liikmemakse.

Kinnisvara rent sisaldab Eesti Pangalt renditud büroopinda üldpinnaga 1 399 m², hinnaga 17 eurot m² kuus, milles sisalduvad kõik büroo haldamisega seotud kulud.

Kulukirje „IT infrastruktuur, tarkvara ja arendus“ kajastab Eesti Pangalt ostetud infotehnoloogia teenust arvestusliku kuluga 2 tuhat eurot ühe kasutaja kohta ning Finantsinspektsiooni IT infrastruktuuri ja arendusprojekte.

Töölähetusena käsitletakse Finantsinspektsiooni esindamisega ja järelevalvelise koostööga seotud lähetusi. Töölähetused olid eelkõige seotud ECB/SSM, ESMA, EIOPA, EBA komitee ja alamkomiteede kohtumistega ja koostöö arendamisega Euroopa Liidu ning kolmandate riikide järelevalveasutustega.

Töölähetuste kuludes kajastatakse ka Eestis registreeritud järelevalvesubjektide välisriigis asuvate tütarettevõtjate järelevalve teostamisega seotud kulusid. Kokku toimus 2013. aastal Finantsinspeksioonis 263 töölähetust. 2012. aastal oli töölähetuste arv 225.

Bürookulu sisaldab Finantsinspeksiooni perioodika ja raamatute kulu, tõlketööde ja postikulu, kontoritarvete ja väikevahendite kulu, nõupidamiste ja esinduskulu, kõnekulu ja transpordikulu.

Kommunikatsioonikulu hõlmab Finantsinspeksiooni tarbijahariduse programmi, veebilehe www.minuraha.ee, tarbijatele suunatud infomaterjalide väljaandmise ning Finantsinspeksiooni aastaraamatu kulu.

Koolituskuluna käsitletakse Finantsinspeksiooni töötajate osalemist sise- ja välisriiklikel koolitustel, sh koolituslähetuste kulu. 2013. aastal moodustas keskmine väliskoolituse kulu koos lähetuskuludega 997 eurot ja riigisisese koolituse kulu 236 eurot. Aastal 2012 oli keskmine väliskoolitus 1 090 eurot ja riigi sisekoolitus 227 eurot. Peamisteks koolitusvaldkondadeks olid keskpanga ja finantssektoriga seotud teemad, väärtpaperituru teenused ja arengud, Euroopa infrastruktuuri järelevalve ning rahvusvaheline õigus.

Raamatupidamiskulu on Eesti Pangalt ostetava kuluarvestuse, osalise juhtimisarvestuse, töötasuarvestuse, laenuarvestuse, maksete ja arvelduste teostamise kulu.

Teabeagentuuride kulu sisaldab teabeagentuuride kasutustasu ning Finantsinspeksiooni kodulehe kulu.

Põhivara rendikulu hõlmab Finantsinspeksiooni poolt makstud renti Eesti Pangale, mis arvestatakse Finantsinspeksiooni kasutuses oleva põhivara, st IT riist- ja tarkvara ning inventari kohta aasta baasil. Rendi suurus võrdub Eesti Panga vastava põhivara amortisatsiooni määraga. Materiaalseks põhivaraks loetakse Finantsinspeksiooni majandustegevuses kasutatavaid varasid kasuliku tööeaga üle ühe aasta ja soetusmaksumusega alates 3 200 eurost.

Auditorkontrolli kulu kajastab Finantsinspeksiooni tulude ja kulude aruande auditeerimise kulu. Finantsinspeksiooni seaduse § 51 lõike 3 kohaselt auditeerib Finantsinspeksiooni tulude-kulude aastaaruannet Eesti Panga audiitor.

Kulukirje „Personalitöö“ sisaldab Finantsinspeksiooni töötajate värbamiskulu.

Õigusabi ja konsultatsioonid kirjel kajastatakse Finantsinspeksiooni kulusid kohtumenetlustes, ekspertide kaasamisele, erakorralistele audititele ja õigusarvamustele seoses Finantsinspeksiooni järelevalvetegevusega.

LISA 5

Muud kulud

tuhandetes eurodes

	2013	2012
Hüvitised ja soodustused	22	25
Kultuur ja sport	23	17
Kokku	45	42

Hüvitised ja soodustused on sünnitoetus, erakorraline toetus ja töötajate tervishoiu tagamiseks ning sportimisega seotud kulutused. Samuti kajastatakse antud kulukirjel Finantsinspeksiooni töötajatele osaluspensioni maksete kompenseerimist 1/3 ulatuses, kuid mitte rohkem kui 10% osaleja aasta brutopalgast.

„Kultuur ja sport“ kirjel kajastatakse Finantsinspeksiooni töötajale suunatud ürituste kulu.

LISA 6

Finantstulud ja -kulud

tuhandetes eurodes

	2013	2012
Finantstulud	0	185
Kokku	0	185

Alates 01.01.2013 maksab Eesti Pank intressi Finantsinspeksiooni arvelduskonto keskmise jäägi alusel. Intressimääraks on Euroopa Keskpanga nõukogu määratud hoiustamise püsivõimaluse intressimäär. Euroopa Keskpanga hoiustamise püsivõimaluse intressimäär 2013.aastal oli 0,00%.

2012. aastal maksis Eesti Pank intressi Finantsinspeksiooni arvelduskonto keskmise jäägi alusel ja intressimääraks on eelneva kvartali Eesti Panga välisvaluutareservi tootlus.

BILANSS

tuhandetes eurodes

VARAD	31.12.2013	31.12.2012
Raha ja pangakontod	10 217	7 463
Järelevalvetasude nõuded	923	24
Varad kokku	11 140	7 487
KOHUSTUSED JA RESERV		
Võlad töövõtjale	87	85
Mitmesugused võlad	728	551
Tulevaste perioodide tulud	7 742	4 480
Kohustused kokku	8 557	5 116
Reserv	2 371	1 825
Aruandeaasta tulem	212	546
Reserv ja aruandeaasta tulem kokku	2 583	2 371
Kohustused, reserv ja aruandeaasta tulem kokku	11 140	7 487

SELGITUSED 2013. AASTA BILANSI KOHTA

Raha ja pangakontod on kajastatud arvelduskonto jääki Eesti Pangas.

Järelevalvetasude nõuded on Finantsinspeksioonile laekumata 2014. aasta järelevalvetasu ettemaksed summas 923 tuhat eurot.

Võlad töövõtjale sisaldab puhkusekohustust. Puhkusekohustus kajastab Finantsinspeksiooni arvestuslikku puhkusekohustust töötajate kasutamata puhkuste osas summas 87 tuhat eurot.

Mitmesugused võlad sisaldavad Eesti Panga poolt 2013. aastal kaetud Finantsinspeksiooni kulusid, mille Finantsinspeksioon kompenseerib Eesti Pangale 2014. aastal. Finantsinspeksiooni kulud kajastatakse aastaaruandes tekkepõhiselt.

Tulevaste perioodide ettemakstud tulude all on kajastatud 2014. aasta järelevalvetasude ettemakseid.

2012. aasta tulem summas 546 tuhat eurot arvati Finantsinspeksiooni nõukogu 22.03.2013 otsusega reservi ning reservi jääk 2013. aastaks moodustas 2 371 tuhat eurot.

Aruandeaasta tulem 2013. aastal oli 212 tuhat eurot.

